

Palvelustrategia ja palvelulupaus
Sosiaali- ja terveystalvet
Keski-Suomen maakunta

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	4
2.1	VÄESTÖ	4
2.1.1	Väestömäärä ja rakenne	4
2.1.2	Väestön terveys	4
2.1.3	Väestön sosioekonominen asema	4
2.2	SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN JÄRJESTÄMISEN JA TUOTANNON RAKENTEET	4
2.2.1	Järjestäjät ja julkiset tuottajat	4
2.2.2	Sosiaali- ja terveydenhuollon markkinat	4
2.3	SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUIDEN KÄYTTÖ	4
2.3.1	Asiakasmäärät	4
2.3.2	Asiakasvirta-analyysi	4
2.4	SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET	4
2.4.1	Sosiaali- ja terveyspalvelumenot vuosina 2009-2020	4
2.4.2	Tarvevakioidut menot	4
2.5	SOTE-LAINSÄÄDÄNTÖ	4
2.6	JOHTOPÄÄTÖKSET	4
3	PALVELUJEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT TAVOITTEET	5
3.1	YLEISET TAVOITTEET PALVELUIDEN JÄRJESTÄMISELLE	5
3.2	PALVELUIDEN SAATAVUUTTA JA SAAVUTETTAVUUTTA KOSKEVAT TAVOITTEET	5
3.3	TAVOITTEET KANSALAISTEN OSALLISTUMISELLE JA VAIKUTTAMISELLE	6
3.4	TAVOITTEET INTEGRAATION TOTEUTTAMISELLE	6
3.5	TAVOITTEET ASIAKKUUKSIEN HALLINNALLE	7
3.6	TAVOITTEET TIEDON HALLINNALLE	7
3.7	TAVOITTEET PALVELUTUOTANNON JÄRJESTÄMISELLE	8
3.8	TAVOITTEET PALVELUTUOTTAJIEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISELLE	9
3.9	TAVOITTEET ELINVOIMASTA JA SOTE-MARKKINOIDEN TOIMIVUUDESTA HUOLEHTIMISELLE	9
3.10	TAVOITTEET MAAKUNNAN JA KUNTIEN TOIMINNAN YHTEENSOVITTAMISELLE	9
3.11	TAVOITTEET MAAKUNTIEN VÄLISELLE YHTEISTYÖLLE	10
3.12	TAVOITTEET JÄRJESTÖJEN KANSSA TEHTÄVÄLLE YHTEISTYÖLLE	10
3.13	PALVELUIDEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT TALOUDELLISET TAVOITTEET	10
3.14	PALVELUIDEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT LAADULLISET TAVOITTEET	10
3.15	PALVELUSTRATEGIAN JA PALVELULUPAUKSEN TOTEUTUMISEN SEURANTA	10
4	ASIAKAS- JA PALVELUOHJAUS	11
5	JÄRJESTETTÄVÄT PALVELUT JA NIIHIN LIITTYVÄT PALVELULUPAUKSET	11
5.1	LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	11
5.1.1	Neuvolapalvelut	12
5.1.2	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	13
5.1.3	Lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen sosiaalipalvelut	14
5.1.4	Perheoikeudelliset palvelut	15
5.1.5	Somaattinen avohoito	17
5.1.6	Psykososiaaliset avopalvelut	17
5.1.7	Perhehoito	18
5.1.8	Laitoshoito	18
5.1.9	Lastentautien somaattiset osastot	18
5.1.10	Raskaus- ja synnytystoiminto	18
5.2	TYÖTERVEYDEN PALVELUT	18
5.3	AIKUISTEN SOSIAALIPALVELUT	18

5.3.1	<i>Aikuissosiaalityön ennaltaehkäisevä toiminta</i>	18
5.3.2	<i>Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus</i>	19
5.3.3	<i>Sosiaalinen asuminen</i>	20
5.3.4	<i>Toimeentulotuki</i>	20
5.3.5	<i>Maahanmuuttopalvelut</i>	21
5.3.6	<i>Työkuntoutus/Työelämäpalvelut</i>	21
5.3.7	<i>Sosiaalinen kuntoutus</i>	22
5.4	HOITO- JA HOIVAPALVELUT	23
5.4.1	<i>Vanhusten ennaltaehkäisevät palvelut</i>	23
5.4.2	<i>Omaishoidon tuki</i>	24
5.4.3	<i>Kotihoito</i>	25
5.4.4	<i>Perhehoito</i>	26
5.4.5	<i>Ympäri vuorokautinen hoito</i>	26
5.4.5.1	<i>Tehostettu asumispalvelu</i>	26
5.4.5.2	<i>Pitkäaikaislaitoshoido</i>	27
5.4.6	<i>Kuntoutus- ja akuuttiosastohoito</i>	28
5.4.7	<i>Sairaalan vuodeosastohoito</i>	29
5.5	SUUN TERVEYDENHUOLLON PALVELUT	29
5.6	KESKITETYN ERIKOISSAIRAANHOIDON PALVELUT	30
5.7	MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT	30
5.8	VAMMAISTEN PALVELUT	30
5.8.1	<i>Vammaispalvelun sosiaalityö</i>	31
5.8.2	<i>Henkilökohtainen avustaja</i>	31
5.8.3	<i>Avohuolto</i>	32
5.8.3.1	<i>Työtä, opiskelua ja osallisuutta tukevat palvelut</i>	32
5.8.3.2	<i>Liikkumista tukevat palvelut</i>	33
5.8.3.3	<i>Arjen toimintoja ja asumista tukevat palvelut</i>	34
5.8.4	<i>Asumispalvelut</i>	35
5.8.4.1	<i>Lyhytaikaishoito</i>	35
5.8.4.2	<i>Perhehoito</i>	36
5.8.5	<i>Vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen</i>	36
5.8.6	<i>Kehitysvammaisten palveluasuminen</i>	36
5.8.7	<i>Kehitysvammaisten laitoshoido</i>	37
5.9	LÄÄKINNÄLLISEN KUNTOUTUKSEN PALVELUT	38
5.8.8	<i>Kuntoutustarpeen arvio ja ohjaus</i>	39
5.8.9	<i>Koti/avokuntoutus lapsille ja nuorille</i>	40
5.8.10	<i>Koti/avokuntoutus työikäisille</i>	41
5.8.11	<i>Kotikuntoutus ikäihmisille</i>	41
5.8.12	<i>Apuvälinepalvelut ja asunnonmuutostyöt vammaispalvelulainsäädännön mukaisesti</i>	42
5.8.13	<i>Kuntoutus osastoilla</i>	43
5.8.14	<i>Vaativan kuntoutuksen osastot (intensiivijaksot)</i>	44
5.8.15	<i>Geriatrinen ja lonkkamurtumapotilaiden kuntoutus</i>	46
5.8.16	<i>Veteraanikuntoutus</i>	47
5.9	SOTE-KESKUSTEN PALVELUT	47
5.9.1	<i>Sote-keskuksen vastaanottopalvelut</i>	48
5.9.2	<i>Hoitotarvikejakelu</i>	49
5.10	PÄIVYSTYKSEN PALVELUT	50
5.11	ENSIHOIDON PALVELUT	51
5.12	HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TUKIPALVELUT	51
5.13	LÄÄKEHUOLTOPALVELUT	51
5.14	MATKAPALVELUT	52

1 JOHDANTO

Keski-Suomen maakunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen perustuu maakuntavaltuuston vahvistamaan maakuntastrategiaan ja siihen sisältyviin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiaan ja –lupaukseen sekä valtion vuosittain maakunnalle palvelujen järjestämiseen osoittamiin taloudellisiin resursseihin.

Maakuntavaltuustolle valmisteltavassa sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelustrategiassa ja –lupauksessa (jonka alustava luonnos tämä dokumentti on) tullaan määrittelemään suunnitelmakauden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä ja tuotannon järjestelyjä koskevat yleiset linjaukset sekä palveluiden järjestämiselle ja tuottamiselle asetettavat tavoitteet. Samalla annetaan maakunnan julkinen palvelulupaus siitä, miten ja minkälaisia palveluja keskisuomalaisille järjestetään. Strategiassa määritellään myös toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja annettujen palvelulupausten toteuttamiseksi.

Tämä palvelustrategia ja palvelulupaus sekä liitteenä olevat palvelukuvaukset ovat vasta alustavia hahmotelmia. Näitä on luonnosteltu sote- ja maakuntauudistuksen esivalmisteluprojektin järjestämistyöryhmässä ja tarkoitettu palveluiden järjestämisestä käytävän keskustelun ja jatkovalmistelun pohjaksi.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Valmistellaan osana maakuntastrategian valmistelua.

2.1 Väestö

2.1.1 Väestömäärä ja rakenne

2.1.2 Väestön terveys

2.1.3 Väestön sosioekonominen asema

2.2 Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen ja tuotannon rakenteet

2.2.1 Järjestäjät ja julkiset tuottajat

2.2.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon markkinat

2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden käyttö

2.3.1 Asiakasmäärät

2.3.2 Asiakasvirta-analyysi

2.4 Sosiaali- ja terveydenhuollon toteutuneet kustannukset

2.4.1 Sosiaali- ja terveystalouden menot vuosina 2009-2020

2.4.2 Tarvekaioidut menot

2.5 Sote-lainsäädäntö

2.6 Johtopäätökset

3 PALVELUJEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT TAVOITTEET

3.1 Yleiset tavoitteet palveluiden järjestämiselle

Sosiaali- ja terveystalvaeluiden järjestämisen tarkoituksena ja tavoitteena on vahvistaa maakunnan väestön hyvinvointia ja terveyttä, vähentää väestön hyvinvointi- ja terveysvajeita ja kansalaisten keskinäisiä hyvinvointi- ja terveyseroja sekä tukea maakunnan ja sen eri osien kokonaisvaltaista kehittämistä.

Palvelut järjestetään niin, että ne:

- vahvistavat ja lisäävät kansalaisten osallisuutta ja sosiaalisia verkostoja
- kannustavat väestöä omatoimisuuteen sekä vastuunottamiseen omasta ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä
- tukevat ja vahvistavat vanhemmuutta sekä lasten ja perheiden pärjäämistä ja hyvinvointia
- tukevat ja vahvistavat väestön työkykyä ja edellytyksiä työllistyä
- tukevat ja vahvistavat väestön toimintakykyä ja arkiympäristöissä pärjäämistä
- muodostavat asiakaslähtöisiä, selkeitä ja kokonaisvaltaisia palvelukokonaisuuksia ja palvelupolkuja sekä vakiintuneita hoito-, hoiva- ja palvelusuhteita
- ovat oikea-aikaisia, vaikuttavia ja tehokkaita
- painottuvat ennaltaehkäiseviin varhaisen tuen palveluihin
- tarjoavat kansalaisille mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopivia palveluntuottajia

3.2 Palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta koskevat tavoitteet

Sosiaali- ja terveystalvaeluiden saatavuuden ja saavutettavuuden määrittelyssä ovat lähtökohtana järjestämislain mukainen palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen ja kansalaisten yksilölliset palvelutarpeet sekä maakunnan eri osien väestölliset hyvinvointiin ja terveyteen sekä alueiden väestö- ja elinkeinorakenteeseen ja yksilöiden sosioekonomiseen asemaan liittyvät erityispiirteet. Palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta koskevilla ratkaisuilla pyritään myös lisäämään kansalaisten valinnanvapautta, vahvistamaan palvelumarkkinoiden toimivuutta, tukemaan alueiden elinvoimaisuutta sekä vahvistamaan asumisen ja elinkeinotoiminnan edellytyksiä koko maakunnan alueella.

Sosiaali- ja terveystalvaelut järjestetään niin, että ne ovat kansalaisten saavutettavissa sujuvasti ja kokonaisvaltaisesti asuinpaikasta riippumatta vähintään seuraavasti:

- Päivystyspalvelut ovat henkeä uhkaavissa ja vakavien sosiaalisten kriisien tilanteissa saatavissa 24/7 koko maakunnan alueella
- Yhteydensaanti maakunnan yleiseen neuvontapalveluun ja asiakasohjaukseen on mahdollista puhelimitse ja sähköisesti 24/7
- Yhteydensaanti palvelukohtaiseen asiakaspalveluun on mahdollista puhelimitse virka-aikana ja sähköisesti 24/7
- Yhteydensaanti asiakassuunnitelmassa määriteltyyn henkilökohtaiseen asiakasvastaavaan on mahdollista viiden arkipäivinä aikana

- Ammatillaisen tekemä perustason ensivaiheen hoidon- ja palvelutarpeen arviointi järjestyy arkipäivisin vuorokauden kuluessa yhteydenotosta
- Hoidontarpeen arviointiin perustuva ammatillaisen tapaaminen järjestyy kolmen arkivuorokauden kuluessa
- Tavanomaiset vastaanottoluonteiset palvelut ovat saatavilla kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalle kansalaisista saavutettavissa tyyppillisin asiointissa käytettävien liikennevälinein enimmillään noin puolen tunnin matkan päässä kotoa
- Vastaanottopalvelut, jotka edellyttävät sairaalaympäristöä, on saatavissa liikelaitoksen sairaala Novasta Jyväskylästä
- Kotihoidon palveluja tarjotaan koko maakunnan alueella. Kotihoidon palveluiden sisällöt ja saatavuus voivat vaihdella alueittain asiakasmäärien ja välimatkojen perusteella
- Ikäihmisten päivä-/toimintakeskuspalveluja on saatavilla lähellä asiakkaiden tyyppisiä arkiympäristöjä niin, että ne ovat valtaosalla asiakkaista enimmillään noin 45 minuutin päässä kotoa
- Muiden (kuin ikäihmisten) asiakasryhmien päivä-/toimintakeskuspalveluja on saatavilla lähellä asiakkaiden tyyppisiä arkiympäristöjä niin, että ne ovat valtaosalla asiakkaista enimmillään noin tunnin päässä asiakkaan kotoa
- Ikäihmisten asumispalveluja on saatavissa lähellä asiakkaiden tyyppisiä arkiympäristöjä niin, että ne ovat valtaosalla asiakkaista enimmillään noin tunnin päässä heidän tutusta arkiympäristöstään
- Muiden (kuin ikäihmisten) asiakasryhmien asumispalveluja pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaiden arkiympäristöjä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä

3.3 Tavoitteet kansalaisten osallistumiselle ja vaikuttamiselle

Sosiaali- ja terveystalvet järjestetään niin, että alueen asukkaat

- voivat osallistua maakunnan toimintaan sekä toiminnan ja palveluiden järjestämisen suunnitteluun ja kehittämiseen mm. vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä kumppanuuspöytä-, asiakasraati- ja kokemusasiakastoimintojen kautta
- voivat vaikuttaa omien ja läheistensä palveluidensa sisällön määrittelyyn, toteuttamistapoihin ja tuottajien valintaan sekä osallistua niitä koskevien asiakas-, hoito- ja palvelusuunnitelmien laadintaan, seurantaan ja päivittämiseen
- voivat antaa eri tavoin palautetta maakunnan ja eri palveluiden tuottajien toiminnasta ja palveluista
- saavat monipuolisesti tietoa maakunnan toiminnasta, päätöksenteosta ja taloudesta sekä maakunnan järjestämistä palveluista ja palveluiden

3.4 Tavoitteet integraation toteuttamiselle

Järjestettäviä palveluja määriteltäessä kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kansalaisten kulloinkin tarvitsevat palvelut muodostavat palveluista ja niiden tuottajista

riippumatta aina asiakkaan näkökulmasta mahdollisimman kokonaisvaltaisen ja sujuvan palvelukokonaisuuden.

Sosiaali- ja terveystalouteihin liittyvä yleinen neuvonta, asiakasohjaus, palveluihin ohjaus ja palveluissa ohjautuminen sekä palveluohjaus järjestetään niin, että kansalaiset saavat aina oman elämäntilanteensa ja tarpeidensa mukaista palveluihin liittyvää ohjausta ja tukea.

Integraation toteutumista edistetään laatimalla palveluiden piirissä oleville asiakkaille/potilaille yksi yhtenäinen asiakassuunnitelma, jossa yhteen sovitetaan eri palveluja ja eri palveluiden tuottajien roolituksia ja vastuita. Integraation toteutumista edistetään myös palveluntuottajille asetettavien integraation käytännön toteuttamiseen liittyvillä palveluntuottajien hyväksymiskriteereillä sekä yhteistyötä määrittelevillä toimintaohjeilla.

Useita eri palveluja tarvitseville asiakkaille nimetään henkilökohtainen vastuuhenkilö, joka vastaa asiakassuunnitelman tekemisestä, sen ylläpitämisestä ja toteuttamisen seurannasta, auttaa palveluissa ohjautumisessa sekä varmistaa asiakaskohtaisen integroidun palvelukokonaisuuden toteutumisen.

Kun asiakas saa vain suoran valinnan palveluja, vastuu asiakasvastaavan nimeämisestä, asiakasohjauksesta ja palveluiden yhteensovittamisesta on asiakkaan valitsemalla suoran valinnan palveluiden tuottajalla.

Kun asiakas saa liikelaitoksen tuotantovastuulla olevia palveluja, asiakasvastaavan nimeäminen sekä asiakasohjauksen järjestäminen ja palveluiden yhteensovittaminen ovat liikelaitoksen vastuulla. Liikelaitos vastaa tällöin asiakkaan palveluiden yhteensovittamisesta myös suoran valinnan palveluiden ja kasvupalveluiden palveluiden osalta. Kun asiakas saa useiden eri palveluntuottajien tuottamia palveluja, liikelaitoksen nimeämisen asiakasvastaavan on huolehdittava palvelujen yhteensovittamisen edellyttämästä yhteistyöstä kaikkien eri palvelun tuottajien välillä.

Kun asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta vastaa maakunnan liikelaitos, muiden palveluntuottajien on tehtävä yhteistyötä asiakkaan palveluiden yhteensovittamisessa maakunnan liikelaitoksen kanssa.

Palvelujen yhteensovittamisessa ja siihen liittyvässä neuvonnassa ja ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaisiin, jotka tarvitsevat laaja-alaisesti yhteensovitettavia palveluja tai paljon palveluja tai ovat muutoin erityisen tuen tarpeessa.

3.5 Tavoitteet asiakkuuksien hallinnalle

Asiakkuuksien hallinta järjestetään niin, että maakunnalla on kokonaisvaltainen ja reaaliaikainen yksilö- ja väestötason tieto järjestämisvastuun piirissä olevista kansalaisista, tieto kansalaisten nykyisistä ja arvioiduista tulevista palvelutarpeista, mahdollisista hyvinvointi- ja terveysvajeista sekä kansalaisille järjestettävistä ja tuotettavista palveluista ja palveluntuottajista. Asiakkuuksien hallinta järjestetään niin, että se mahdollistaa asiakaskohtaisten palveluiden ja palvelukokonaisuuksien tavoitteiden mukaisen toteutumisen seurannan ja varmistamisen, vaikuttavuuden arvioinnin sekä niiden jatkuvan kehittämisen.

3.6 Tavoitteet tiedon hallinnalle

Asiakas-/potilastiedot ovat aina reaaliaikaisesti järjestäjän, asiakkaan palveluntuottamisesta vastaavien palveluntuottajien ja asiakkaan asioista/hoidosta vastaavien ammattilaisten sekä kansalaisten itsensä saatavilla eri toimijoiden käyttämistä tietojärjestel-

mistä riippumatta. Kansalaisille tarjotaan mahdollisuus ja heitä myös aktivoidaan omien hyvinvointi- ja terveystietojensa täydentämiseen ja tuottamiseen.

3.7 Tavoitteet palvelutuotannon järjestämiselle

Maakunnan toiminnassaan erotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen.

Palvelutuotanto järjestetään niin, että palvelutuotanto ja tuottajat tukevat palveluiden järjestämiselle asetettuja yleisiä tavoitteita, palveluintegraatiota ja saatavuutta sekä palveluiden laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Palvelutuotannon järjestelyillä pyritään myös varmistamaan toimivat palvelumarkkinat sekä järjestäjän mahdollisuudet hallita asiakkuuksia sekä ohjata ja valvoa palveluntuottajia.

Maakunnan liikelaitos vastaa yleisestä asiakasneuvonnasta ja ohjauksesta, viranomaistehtävistä sekä muiden kuin suoran valinnan piiriin kuuluvien palveluiden osalta asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen arvioinnista, terveydenhuoltoa koskevan hoitopäätöksen ja sosiaalihuoltoa koskevan hallintopäätöksen teosta siten, kuin siitä on ko. lain säädännössä erikseen säädetty. Liikelaitos vastaa asiakaskohtaisesta asiakasohjauksesta myös suoran valinnan palveluiden osalta silloin, kun kansalainen käyttää suoran valinnan palveluiden lisäksi muita palveluja. Lisäksi maakunnan liikelaitos vastaa niiden palveluiden tuottamisesta, jotka on laissa säädetty liikelaitoksen tuotettavaksi.

Sosiaali- ja terveyskeskuksissa (sote-keskus) tuotettavaan sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palvelukokonaisuuteen sisällytetään sellaiset avoterveydenhuollon palvelut, jotka eivät edellytä sairaalaympäristössä tehtäviä tutkimuksia ja/tai hoitoa. Sote-keskuksissa tuotettaviin palveluihin sisällytetään myös sellaiset vastaanottotoimintaan liittyvät, kansalaisten kokonaisvaltaisten palvelukokonaisuuksien toteutumista tukevat erikoisalojen konsultaatiot ja toimenpiteet, joiden toiminnan volyymit ovat kohdallaisen suuria ja joiden yksikkökustannukset ovat kohtuullisia ja jotka soveltuvat myös satunnaisvaihtelun osalta kapitaatorahoituksen piiriin. Avoterveydenhuollon palveluiden lisäksi suoran valinnan palvelukokonaisuuteen sisällytetään sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus palveluja sekä tilapäisiä ja lyhytaikaisia sosiaalihuollon palveluja. Sote-keskusten palveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät sote-keskuspalveluntuottajat kansalaisten tekemien valintojen mukaisesti.

Suunhoidon yksikössä tuotettavaan suoran valinnan palvelukokonaisuuteen sisällytetään tavanomaiset hammaslääketieteen alaan kuuluvat palvelut. Suunhoidon suoran valinnan palveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät suunhoidon yksikön palveluntuottajat kansalaisten tekemien valintojen mukaisesti. Koulun- ja opiskeluterveydenhuollon piirissä olevien koululaisten ja opiskelijoiden suunhoidon palvelut tuotetaan liikelaitoksen toimesta.

Sote-keskuksilla ja suunhoidon yksiköillä on velvollisuus tarjota tekemänsä palvelutarpeen perusteella asiakkailleen asiakasasetteleitä, joilla asiakkaat voivat hankkia sote-keskuksen palveluihin sisältyviä palveluja ja palvelukokonaisuuksia asiakasasetelipalveluiden tuottajilta. Asiakasasetteleitä on tarjottava suoran valinnan palveluihin kuuluvissa yksittäisissä toimenpiteissä ja palveluissa, jotka ovat erotettavissa itsenäisiksi tai erillisiksi osakokonaisuuksiksi. Tämän järjestämissuunnitelman liitteenä olevien palvelukuvausten palvelujaottelu on perusta em. osakokonaisuuksien määrittelylle. Asiakasasetelipalveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö sekä muut maakunnan hyväksymät maksusetelipalveluiden tuottajat.

Maakunta järjestää kotiin vietävät palvelut, päivä- ja toimintakeskuspalvelut sekä asumispalvelut asiakaseteleillä. Asiakasetelipalveluiden tuottajina toimivat maakunnan Sote-tuotantoyhtiö sekä muut maakunnan hyväksymät asiakasetelipalveluiden tuottajat kansalaisten tekemien valintojen mukaisesti.

Maakunta perustaa suoran valinnanvapauden palveluiden sekä maksu- ja asiakasetelipalveluiden tuottajaksi sote-tuotantoyhtiön, joka perustaa sote-keskuksia ja suunhoidon yksiköitä sekä muita toimipisteitä maakunnan palvelustrategiassa asetettavien palveluiden saavutettavuustavoitteiden ja kulloistenkin markkinatilanteiden mukaisesti.

lääkille ja vammaisille henkilöille, joilla on pitkäaikaista, jatkuvaa ja laaja-alaista eli useita erilaisia palvelujen, tuen ja avun tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan oman palvelukokonaisuutensa, tarjotaan aina myös mahdollisuutta hankkia henkilökohtaisella budjetilla asiakassuunnitelman mukaisia palveluja valitsemiltaan palveluntuottajilta.

3.8 Tavoitteet palveluntuottajien valvonnan järjestämiselle

Maakunta ohjaa palveluntuottajia ja asettaa palveluntuottajien hyväksymisen kriteerit ja sopimusehdot niin, että eri palveluntuottajien tuottamat palvelut toteuttavat maakuntavaltuuston palveluiden järjestämistä koskevia päätöksiä ja tavoitteita sekä muodostavat kansalaisten näkökulmasta kokonaisvaltaisia ja sujuvia palvelukokonaisuuksia.

Palveluntuottajien valvonta järjestetään maakuntavaltuuston vuosittain vahvistaman valvontasuunnitelman mukaisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisvalvonnasta vastaavan ”Luvan” kanssa. Palveluntuottajilta edellytetään sellaisia omavalvontasuunnitelmia ja laadunseuranta- ja raportointijärjestelmiä, että maakunnalla on tosiasiallinen mahdollisuus saada valvonnan suorittamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Palveluntuottajien valvonta järjestetään ja resursoidaan niin, että palveluntuottajien toimintaan ja niiden tuottamiin palveluihin liittyvät epäkohdat, puutteet ja virheet voidaan havaita ja niihin puuttua välittömästi.

3.9 Tavoitteet elinvoimasta ja sote-markkinoiden toimivuudesta huolehtimiselle

Palveluiden järjestämisessä ja palvelutuotannon ohjaamisessa huomioidaan niiden vaikutukset maakunnan yleiseen kehitykseen ja imagoon sekä elinvoimaan ja työpaikkakehitykseen.

Maakunnan tavoitteena on varmistaa sosiaali- ja terveystieteiden markkinoiden toiminta niin, ettei mikään palveluntuottaja saavuta markkinoiden toimintaa tai järjestäjän toimintaedellytyksiä vaarantavaa määräävää markkina-asemaa. Markkinoiden toimivuudesta huolehditaan määrittelemällä palveluiden tuottajille maksettavat korvaukset sekä maakunnan hankkimat tai kansalaisten valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut ja palvelukokonaisuudet niin, että ne mahdollistavat useiden ja erilaisten palveluntuottajien toiminnan.

3.10 Tavoitteet maakunnan ja kuntien toiminnan yhteensovittamiselle

Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut järjestetään ja tuotetaan niin, että ne tukevat ja edistävät maakunnan kuntien kuntastrategioissaan ja hyvinvointisuunnitelmissaan vahvistamia kuntakohtaisia tavoitteita ja toimintamalleja. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

liittyvät yhteistyökäytännöt, rakenteet, roolitukset ja vastuut määritellään yhteistyössä kuntien kanssa niin, että kunnat voivat jatkossakin huolehtia, maakunnan järjestämien sosiaali- ja terveystalouden tukemana, kuntalaistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä asukkaidensa arkiympäristöissä.

Palveluiden järjestämistä koskevat päätökset valmistellaan yhteistyössä kuntien kanssa? Palveluiden järjestämistä koskeviin päätöksiin sisällytetään aina myös kuntavaikutusten arviointi.

3.11 Tavoitteet maakuntien väliselle yhteistyölle

Täydennetään myöhemmin.

3.12 Tavoitteet järjestöjen kanssa tehtävälle yhteistyölle

Maakuntaan perustetaan maakunnan ja järjestöjen yhteistyön periaatteita linjaava neuvottelukunta, jonka tehtävänä on lisätä maakunnan ja järjestöjen vuorovaikutusta sekä edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä hyödynnetään järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia erityisesti kansalaisten osallisuuden tukemisessa ja vahvistamisessa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä monipuolisesti kunkin järjestön oman missionsa mukaisesti ja omalle toiminnalleen tarkoituksenmukaisessa muodossa.

Palveluiden järjestämisessä huomioidaan myös järjestöjen rooli palveluiden tuottajina.

3.13 Palveluiden järjestämistä ohjaavat taloudelliset tavoitteet

Palvelut järjestetään ja tuotetaan niin, että

- valtion vuosittain maakunnan käyttöön osoittamat määrärahat riittävät kattamaan maakunnalle palveluiden järjestämisestä aiheutuvat vuosittaiset kustannukset
- alueen ikä- ja tarvevakioidut kustannukset ovat maakunnittaisessa vertailussa edullisimman kolmanneksen joukossa
- maakunnalla on mahdollisuus panostaa toiminnan ja palveluiden kehittämiseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan
- kansalaisilta perittävät asiakasmaksut voidaan määrittellä muita maakuntia alhaisemmiksi
- kapitaatio- ja asiakassetelihuinnat määritellään niin, että ne mahdollistavat palveluntuottajien laadukkaan toiminnan ja varmistavat osaltaan toimivat markkinat

3.14 Palveluiden järjestämistä ohjaavat laadulliset tavoitteet

Täydennetään myöhemmin

3.15 Palvelustrategian ja palvelulupauksen toteutumisen seuranta

Täydennetään myöhemmin

4 ASIAKAS- JA PALVELUOHJAUS

Täydennetään myöhemmin.

5 JÄRJESTETTÄVÄT PALVELUT JA NIIHIN LIITTYVÄT PALVELULUPAUKSET

5.1 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Lasten ja perheiden palveluiden järjestämisen tarkoituksena ja tavoitteena on vahvistaa maakunnan lasten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä sekä vähentää lasten ja perheiden eriarvoisuutta. Palveluiden järjestämisessä keskeisiä periaatteita ovat lapsen edun huomioiminen lasta ja perhettä koskevissa palveluissa, lasten ja vanhempien omien voimavarojen tukeminen, lapsi- ja perhelähtöisyys sekä erilaisten lasten ja perheiden tunnistaminen ja heidän huomioimisensa palveluissa. Kaikissa palveluissa vahvistetaan lapsen ja hänen perheensä osallistumista sekä kuulluksi tuleamista.

Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen tapahtuu palveluissa, joita he ensisijaisesti käyttävät (esim. varhaiskasvatus ja koulu). Perheen omia voimavaroja vahvistetaan, vanhemmuutta tuetaan ja perheen omat verkostot huomioidaan yhtenä tukimuotoina. Vertaistuen mahdollistaminen on palveluissa keskiössä.

Maakunnassa painotetaan ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluita. Harrastukset ovat lasten ja nuorten merkittävä arjen tukimuoto. Maakunnassa toimivat perhekeskusverkostot, jotka kokoavat yhteen alueiden lasten ja perheiden kanssa toimivia varhaisen tuen sekä erityistason palveluita. Perhekeskus toteutuu sekä toimijoiden fyysisinä, yhteisinä tiloina että verkostomaisena toimintana. Perhekeskusverkostoon kuuluvia toimijoita ovat mm. neuvola, varhaiskasvatus, koulu, nuorisotyö, kasvatus- ja perheneuvonta, terapiapalvelut sekä seurakuntien ja järjestöjen toimijat. Erityistason palvelut, kuten lastensuojelu ja erikoissairaanhoido, integroituvat kiinteästi perhekeskusverkostoihin, jolloin lasten ja perheiden tuen tarpeeseen vastataan oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti. Perhekeskusverkoston toimijoilla on käytössä yhteiset, hyväksi havaitut työtavat ja -menetelmät, joiden avulla lasten ja perheiden palvelutarpeeseen vastataan tehokkaasti. Perhekeskusverkostojen yhteyteen rakentuu perheiden kohtaamispaikkoja, joissa perheiden vertaistuki mahdollistuu.

Palveluiden piiriin tulevan lapsiperheen kanssa arvioidaan yhdessä lapsen ja perheen tuen tarvetta monitoimijaisesti. Tällöin lapsen ja perheen kokonaistilanne hahmottuu nopeammin, luottamus lisääntyy perheen ja asiantuntijoiden välillä, yhteisen näkemyksen syntyminen tuen tarpeesta mahdollistuu ja lapsen ja perheen kokemus toimijuu-desta vahvistuu.

Lastensuojelussa ensisijaisia ovat avohuollon tukitoimet. Lapsia ja perheitä pyritään ensisijaisesti auttamaan heidän kodeissaan ja omassa lähiympäristössään. Perheohjauksen eri muotoja kehitetään ja tuetaan palveluvalikossa. Aikuisten palveluissa otetaan huomioon asiakkaan perhe ja lapset. Palveluissa, joissa lapset ovat asiakkaina työntekijät tapaavat aina lapsia henkilökohtaisesti. Lastensuojelun sijaishuollossa painotetaan perhehoitoa ensisijaisena sijaishuollon muotona.

Palveluohjaus- ja neuvonta ovat avainasemassa asiakaslähtöisten palveluiden toteuttamisessa. Palveluissa ohjautuminen tapahtuu palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Asiakkaalle tehdään yksi palvelutarpeen arviointi, jonka perusteella tehdään yksi suunnitelma, joka voi olla moniammatillisesti laadittu.

Sote-keskuspalveluiden, lastensuojelun, vammaispalveluiden sekä muun sairaanhoidon palveluiden keskinäinen yhteistyö tukee palveluiden asiakaslähtöistä integroitumista sekä hoito- ja palveluketjujen eheyttä. Liikelatoksen palvelut ja konsultaatiot tuodaan asiakkaiden saataviksi sote-keskuksiin ja muihin lasten, nuorten ja perheiden tavanomaisiin arkiympäristöihin.

Lasten ja perheiden palveluissa kaikilla toimijoilla on yhteinen lapsikäisyys, joka ohjaa toimijoiden työtä. Digitaaliset palvelut ovat osa toimivaa lapsi- ja perhepalveluverkosta.

5.1.1 Neuvolapalvelut

Palvelukuvaus

Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteena on turvata raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi. Tavoitteena on myös edistää kansanterveyttä ja ehkäistä raskausaikaisia häiriöitä. Äitiysneuvolassa tunnistetaan mahdollisimman varhain raskausaikaiset ongelmat ja häiriöt sekä järjestetään viiveettä tarvittavaa hoitoa, apua ja tukea. Asiakkaille järjestetään määräaikaista ja laajoja terveystarkastuksia terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotolla (vähintään 11 kertaa, joista kaksi on lääkärintarkastuksia). Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan myös puolison ja koko perheen hyvinvointia. Neuvolasta ohjataan äitiyspoliklinikalle alkuraskauden ultraäänitutkimukseen ja rakenneultraäänitutkimukseen ja näiden lisäksi sikiöseulontatutkimuksiin. Yksi perhevalmennus sisältää neljä erillistä kertaa.

Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään alle kouluikäisen lapsen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa. Neuvolassa pyritään havaitsemaan lapsiperheiden erityisen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja järjestämään tarkoituksenmukainen tuki ja apu. Lapsi saa neuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. Myös lapsen lähipiirille tarjotaan rokotetta kansallisen rokotusohjelman mukaisesti. Lastenneuvolassa järjestetään vähintään 15 määräaikaistarkastusta, joista viisi tekee lääkäri yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Terveydenhoitaja tekee kotikäynnin synnytyksen jälkeen ensimmäisen lapsen saaneen perheen luokse. Muita kotikäyntejä järjestetään tarpeen mukaan. Alle kouluikäisten lasten terveystarkastuksista kolme on ns. laajoja terveystarkastuksia. Terveydenhoitajan ja lääkärin yhdessä tekemä laaja terveystarkastus on sisällöltään muita terveystarkastuksia perusteellisempi ja sisällöltään laajempi. Tarkastuksen kohteena on lapsen lisäksi koko hänen perheensä; tarkastuksessa arvioidaan lapsen kehityksen, terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia ja vanhempien tuen tarpeita. Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi järjestetään tarvittaessa lisä- ja kotikäyntejä sekä tehdään yhteistyötä muiden lapsiperhetoimijoiden kanssa.

Neuvolassa asiakkaille tarjotaan myös kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet, mm. kausi-influenssarokote.

Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan toiminnan tavoitteena on seksuaaliterveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Käynneillä käsitellään myös ihmissuhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä ja ongelmia. Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolasta saa raskauden ehkäisyneuvontaa ja yksilöllistä ehkäisyneuvontaa, mahdollisuuden keskustella kokonaisvaltaisesti perhesuunnittelusta, sukupuolitauteihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Lapsettomuuteen liittyvät alkututkimukset ja ohjaus hoitoon sekä

raskaudenkeskeytykseen liittyvät tutkimukset ja jatkohoitoon ohjaaminen kuuluvat myös palvelutarjontaan.

Neuvolapalveluissa korostuvat monialainen yhteistyö ja perheen huomioiminen yhtenä kokonaisuutena. Neuvolapalveluiden käyttöä seurataan perhekohtaisesti niin, että jos perheen huomataan jäävän neuvolapalvelun ulkopuolelle, tilanteeseen voidaan varhaisessa vaiheessa puuttua, perheen tilanne ja mahdolliset tuen tarpeet selvittää ja perhe ohjata tuen ja palveluiden piiriin.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Neuvolapalvelut ovat universaaleja matalakynnyksen palveluja, joita järjestetään sote-keskuksissa niin, että ne ovat valtaosalla keski-suomalaisia saavutettavissa noin puolessa tunnissa tavanomaisilla liikennevälineillä.

Äitiysneuvolapalveluja tarjotaan määräajoin toteutettavina terveystarkastuksina sekä palvelu- ja hoidon tarpeen arvioinnin mukaisina lisäkäynteinä. Perhevalmennusta tarjotaan monitoimijaisena ensimmäistä lastaan odottaville perheille

Lastenneuvolapalveluja tarjotaan määräajoin toteutettavina terveystarkastuksina sekä palvelu- ja hoidon tarpeen arvioinnin mukaisina lisäkäynteinä.

Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolan palvelua tarjotaan ensisijaisesti fertiili-ikäisille asiakkaille, joilla on ehkäisyn tai perhesuunnittelun tarve. Seksuaaliterveyden edistämiseen liittyviä palveluja on sote-keskusten lisäksi saatavilla myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen yhteydessä.

Neuvoloiden palvelutarjontaan kuuluvat myös puhelinneuvonta ja kotikäynnit.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa

Asiakasmaksut

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Ehkäisy- ja perhesuunnittelupalvelut ovat alaikäisille maksuttomia ja täysi-ikäisille osin maksullisia.

Palveluiden tuottaminen

Neuvolapalvelut sisältyvät suoran valinnan palveluihin. Palveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät sote-keskuspalvelutuottajat kansalaisten tekemien valintojen mukaisesti.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.1.2 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Palvelukuvaus

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla tuetaan, seurataan ja arvioidaan koulu- ja opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja oppimista sekä koulujen ja oppilaitosten oppimisympäristöjen terveellisyyttä, turvallisuutta sekä koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia.

Kouluterveydenhuollossa tehdään vuosittain kaikille oppilaille määräaikaistarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokkien tarkastukset ovat laajoja tarkastuksia. Laajoja tarkastuksia toteuttavat terveydenhoitajat ja lääkärit, joihin kutsutaan huoltajat mukaan. Näistä tarkastuksista tehdään ns. luokkayhteenvedot. Terveydenhoitajilla on myös avoimet vas-

taanotot, minne saa tulla ilman ajanvarausta. Asiointien syitä voivat olla esim. ensiapuluonteiset sairaanhoitokäynnit, päihde-, seksuaali-, ja mielenterveysasiat, kaverisuhteet, koulunkäynti ja yleensä oppilaan mieltä askarruttavat asiat. Kouluterveydenhuollossa huolehditaan myös alle 18-vuotiaiden lasten ja nuoret suun terveydenhuollon palveluista, jotka sisältävät määräaikaistarkastukset, suun ja hampaiston hoitotoimenpiteet oikomishoito mukaan lukien.

Opiskeluterveydenhuolto tarjoaa terveyden- ja sairaanhoidon palveluja opiskelijoille. Palvelu sisältää lakisääteisesti terveystarkastuksia ja -tapaamisia, kansallisen rokotusohjelman toteuttamista, opiskelukykyisyyden arviointia, edistämistä ja tukemista, sairauksien hoitoa, mielenterveys- ja päihdetyötä sekä seksuaaliterveyden edistämistä ja hoitoa. Opiskelijoille järjestetään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palveluiden tarve. Suun terveysneuvonta kohdistuu oman vastuun ottamiseen suun terveydestä ja palvelujen käytöstä. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat suun terveydenhuollossa kaikki alle 18-vuotiaat, jotka opiskelevat

Oppilas- ja opiskelijahuolto tukee lapsen ja nuoren terveyttä, hyvinvointia ja oppimista ja sitä toteutetaan kouluilla ja oppilaitoksissa yhteisöllisin ja yksilöllisin keinoin. Oppilas- ja opiskelijahuolto on opetussuunnitelman mukaista toimintaa ja sitä toteuttavat kaikki oppilaitoksen työntekijät, opettajat, koulupsykologit ja -kuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja -lääkärit. Ensisijainen vastuu opiskeluhuollon palveluiden kokonaisuudesta on ja oppilaitoksilla

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Palvelut ovat saatavilla kouluilla ja oppilaitoksissa. Osa koululaisten ja opiskelijoiden sairaanhoitopalveluista voidaan tarjota sote-keskusten yhteydessä.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa

Asiakasmaksut

Asiakkaalle maksuton palvelu

Palveluiden tuottaminen

Palveluiden tuottajana toimii maakunnan liikelaitos.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.1.3 Lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen sosiaalipalvelut

Lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen sosiaalipalveluita ovat lapsiperheiden kotipalvelu, varhaisen tuen perheohjaus (perhetyö) sekä kumppanuuksien koordinointi ja vertaistukitoiminta. Varhaisen tuen sosiaalipalveluilla tuetaan perheitä oikea-aikaisesti ja ehkäistään raskaampien ja pitkäkestoisempien palveluiden tarvetta. Palveluissa myös tunnistetaan perheet, jotka tarvitsevat erilaista tai vahvempaa sekä pidempikestoisempaa tukea. Tällöin perheelle tehdään palvelutarpeenarvio, palvelusuunnitelma ja järjestetään tarvittavat asiakaslähtöiset palvelut.

Palvelukuvaus

Lapsiperheiden kotipalvelu on tilapäistä tai säännöllistä lastenhoito- ja/tai kodinhoitoapua sekä vanhemmuuden tukea lapsiperheille. Sillä tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.

Varhaisen tuen perheohjaus (perhetyö) on perheen kodissa tapahtuvaa keskustelu- ja ohjausapua sekä mallintamista. Palvelu on matalankynnyksen palvelua ja tapahtuu perheen kotona. Palvelua annetaan mm. lasta odottaville vanhemmille ja alle 18-vuotiaan lapsen perheille. Perheohjaajat tekevät yhteistyötä muiden perheen verkostojen ja toisten toimijoiden kanssa.

Kumppanuuksien koordinointi ja vertaistukitoiminta läpileikkaavat kaikkia lasten ja perheiden palvelukokonaisuuksia. Ne otetaan huomioon palveluohjauksessa ja palveluiden toteuttamisessa.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Palvelut ovat matalankynnyksen palveluja ja toteutuvat perheiden kodeissa koko maakunnan alueella. Asiakas voi hakeutua palveluihin suoraan tai palveluihin voidaan ohjautua muiden toimijoiden, kuten neuvolan, varhaiskasvatuksen, lastensuojelun kautta.

Tilapäistä kotipalvelua tarjotaan enimmillään kolmen kuukauden ajan maksimissaan 6 tuntia viikossa. Säännöllistä kotipalvelua on mahdollista saada tilapäisen kotipalvelun muututtua säännölliseksi enimmillään kolme kuukautta tilapäisen kotipalvelun jälkeen ja maksimissaan 6 tuntia viikossa. Erityistilanteissa palvelun kestoa voidaan palvelutarvearvioon perustuen lisätä tapauskohtaisesti.

Varhaisen tuen perheohjausta (perhetyötä) myönnetään enimmillään kolmen kuukauden ajan. Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille jakso voi olla pidempi, mikä perustuu sosiaalityöntekijän palvelutarvearviointiin. Palvelut järjestetään viimeistään kuukauden kuluessa palvelun myöntämisestä.

Kumppanuuksien koordinoitua ja vertaistukitoimintaa toteutetaan kylä- ja kuntatasolla ja koordinoitua voi tapahtua myös seuduittain tai maakuntatasolla. Kansalaiset/ asiakkaat hakeutuvat itse ja heitä voidaan myös ohjata ja kannustaa muista palveluista vertaistukitoimintaan.

Asiakasmaksut

Kotipalvelun maksu määräytyy perheen tulojen ja perheenjäsenten määrään perustuen. Perheohjaus on asiakkaalle maksutonta.

Palveluiden tuottaminen

Tilapäisen kotipalvelun ja perheohjauksen palvelupäätös sote-keskuksessa ja palveluasiakassetelillä. Pidempikestoisen tai säännöllisen kotipalvelun ja perheohjauksen päätös tehdään liikelaitoksessa palvelutarpeen arviointiin perustuen ja palvelu tuotetaan asiakassetelillä.

5.1.4 Perheoikeudelliset palvelut

Perheoikeudellisiin palveluihin sisältyvät isyysasiat, lapsen huolto- ja tapaamisasiat, olosuhdeselvitysten laatiminen tuomioistuimelle, lapsen ja vanhemman tapaamisten järjestäminen (tapaamispaikkatoiminta), lastenvalvojan työ, perheasioiden sovittelu sekä adoptioeuvonta.

Palvelukuvaus

Valvotuilla tapaamisilla tarkoitetaan vanhempien eron jälkeen lapsen tapaamisessa toteutettavia valvottuja vaihtoja, tuettuja tapaamisia ja valvottuja tapaamisia.

Isyyden tunnustamisessa palvelu on tarkoitettu avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten vanhemmille ja avioliitossa syntyneiden lasten vanhemmille tietyissä isyyden kuomiamistilanteissa tai kuuden kuukauden sisällä lapsen syntymästä.

Lapsen sopimusasioissa palvelu sisältää vanhempien väliset sopimusneuvottelut, lapsen kuulemisen, laskelmat sekä virka-apupyynnöt lapsen asumis-, huolto-, tapaamis- ja elatussopimusasiassa, ohjauksen ja neuvonnan sekä sopimuksen vahvistamisen.

Olosuhdeselvitys on lakiin perustuva prosessi, jossa tuomioistuin pyytää lastenvalvojalta tai tehtäviä hoitavalta sosiaalityöntekijältä selvitystä vanhempien ja lapsen tilanteesta silloin, kun vanhemmat ovat erimielisiä huoltoriidassa ratkaistavana olevista merkittävistä kysymyksistä. Olosuhdeselvitykseen kuuluu kummankin vanhemman haastattelu, vanhempien yhteishaastattelu, mahdollinen lapsen kuuleminen, erilaisten asiakirjojen kerääminen ja analysointi sekä kotikäynnit vanhempien luona. Kotikäynnin yhteydessä selvitetään kodin fyysiset puitteet ja olosuhteet, kuullaan lasta ja tehdään havaintoja lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksesta.

Sovittelu on tarkoitettu lapsiperheille, joissa perheet miettivät eron mahdollisuutta. Palvelu on käytettävissä myös eronneille vanhemmille. Täytäntöönpano- ja asiantuntija-avusteinen tuomioistuinsovittelu ovat lähtökohtaisesti eri lailla järjestettyjä: niissä toimivat nimetyt sovittelijat eri palveluista. Perheasiainsovittelua koskee erityinen, vahvempi salassapitovelvollisuus ja asiakaskäynneistä ei kirjata sisältöjä.

Lastenvalvoja auttaa isyyden vahvistamiseen, lapsen huoltoon ja tapaamiseen sekä elatustukeen ja -apuun liittyvissä asioissa, tekee olosuhdeselvityksiä tuomioistuimelle. Tarvittaessa lastenvalvojat vahvistavat avioliittolain mukaisia sopimuksia puolisoiden välillä.

Adoptio-neuvonta on adoptiolaisissa säädetyä neuvontaa adoption kaikille osapuolille ennen adoptiota ja sen jälkeen. Adoption tarkoituksena on edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde adoptoitavan ja adoptionhakijan välille. Adoptioneuvonnan antajan valvoo kaikissa adoptioon liittyvissä kysymyksissä lapsen etua sekä neuvoo, auttaa ja tukee lasta, lapsen vanhempia, adoptionhakijoita sekä muita henkilöitä, joiden suostumus adoptioon vaaditaan.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Perheoikeudelliset palvelut ovat keskitettyä palvelua maakunnassa. Sitä voidaan tarjota tarpeen mukaan myös sote-keskusten yhteydessä. Neuvolat voivat ottaa vastaan ennen lapsen syntymää tapahtuvan ennakkollisen isyyden tunnustamisen ja asiaan liittyvän vanhempien välisen huolto- ja tapaamissopimuksen ja toimittaa ne lastenvalvojalle. Valvottuihin tapaamisiin liittyvää tapaamispaikkatoimintaa toteutetaan vähintään seudullisesti koko maakunnan alueella.

Perheasiainsovittelua annetaan asiakkaan pyynnöstä Perheasiainneuvottelukeskuksessa ja sote-keskusten kasvatus- ja perheneuvonnassa. Adoptioneuvonta on saatavissa keskitetysti maakunnan alueella. Kansainvälisiä adoptioasioissa on myös valtakunnallisesti keskitettyä palvelua.

Asiakasmaksut

Lastenvalvojan palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

Palveluiden tuottaminen

Liikelaitoksen virassa toimivat sosiaalityöntekijä-lastenvalvojat vastaavat pääosin edellä kuvatuista palveluista. Valvottuja tapaamisia tuotetaan asiakaseteileillä. Perheasiainsovittelevia ja adoptio-neuvontaa tuotetaan asiakasetelillä niiltä osin, kun palvelut eivät sisälly sote-keskuksessa tuotettaviin suoran valinnan palveluihin.

5.1.5 Somaattinen avohoito

Palvelukuvaus

Sairaala Novassa hoidetaan läheteellä saapuneita 0-16-vuotiaita lapsia ja nuoria. Sairaala Novassa poliklinikkatoiminta toteutuu osaamiskeskuksessa moniammatillisena ja monialaisena yhteistyönä. Erikoisaloina lasten osaamiskeskuksessa ovat lastentaudit, lastenneurologia ja lastenkirurgia. Lastentautien erikoispoliklinikoita ovat lastenkardiologia, lastennefrologia, lastenendokrinologia, lastenhematologia, lastengastroenterologia, lastenreumatologia, lasten allergologia, neonatologia, yleispediatria.

Osaamiskeskuksen puolelta ohjelmoidaan lasten päiväsairaalaan tapahtuvat hoidot.

Lasten ja nuorten osaamiskeskus toimii maakunnallisena konsultaatiokeskuksena ja koordinoi lähipalveluiden pediatriapalveluita.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Palvelua tarjotaan keskitetysti sairaala Novassa

Asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Somaattisen avohoidon palvelut tuotetaan liikelaitoksessa.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.1.6 Psykososiaaliset avopalvelut

Täydennetään myöhemmin

Psykososiaalisiin avopalveluihin kuuluvat ehkäisevä lastensuojelutyö, lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus, lastensuojelun avohuolto, kasvatus- ja perheneuvonta, tukihenkilö ja -perhetoiminta, lasten ja nuorten psykiatriset avopalvelut.

Palvelukuvaus

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (LSL 3 a §)

Lastensuojelun avohuoltoa toteutetaan lastensuojelun avohuollon tukitoimien avulla. Avohuollon tukitoimia ovat lastensuojelun avohuollon sosiaalityö, perheohjaus, nuorten kanssa tehtävä nuorisokodin avotyö, tukiperhe- ja lomakotitoiminta, ammatillinen tukihenkilötoiminta, kotipalvelu, perhekuntoutus, lapsen tai nuoren avohuollon sijoitus ja

harkinnanvarainen taloudellinen tuki mm. lapsen harrastuksiin ja loma- ja virkistystoimintaan.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.1.7 Perhehoito

Täydennetään myöhemmin

5.1.8 Laitoshoidto

Täydennetään myöhemmin

5.1.9 Lastentautien somaattiset osastot

Täydennetään myöhemmin

5.1.10 Raskaus- ja synnytystoiminto

Täydennetään myöhemmin

5.2 Työterveyden palvelut

Täydennetään myöhemmin.

5.3 Aikuisten sosiaalipalvelut

5.3.1 Aikuissosiaalityön ennaltaehkäisevä toiminta

Palvelukuvaus

Aikuissosiaalityössä hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan yhteisösosiaalityön, interventoiden, neuvonnan, ohjauksen ja kumppanuuksien koordinoinnin kautta.

Yhteisösosiaalityössä keskeinen tavoite on sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen ja osallisuuden edistäminen erilaisten yhteisöllisten tapahtumien ja ryhmätoimintojen avulla. Yhteisösosiaalityöllä tuetaan ja vahvistetaan asiakkaan sosiaalista osallisuutta ja oman elämänhallintaa

Interventioilla tarkoitetaan asiakkaan elämäntilanteessa, elinympäristössä ja muussa sosiaalisessa ympäristössä oleviin epäkohtiin puuttumista, ratkaisujen etsimistä, asiakkaan motivoimista muutokseen. Interventiot toteutetaan puheeksiottojen ja kartoitusten avulla yksilö-, perhe- tai yhteisötasolla. Interventioihin sisältyy myös palveluissa ja rakenteissa olevien epäkohtien esiin nostaminen ja niihin puuttuminen, rakenteellisen sosiaalityön käytännön toteuttaminen.

Kumppanuuksien koordinoimista toteutetaan suunnitelmallisella yhteistyöllä, organisoidaan vertaistukea ja hyödynnetään kokemusasiantuntijoita asiakas- ja

kehittämistyössä.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Yhteisösosiaalityö ja hyvinvoinnin edistäminen on lähellä tapahtuvaa toimintaa. Hyvinvoinnin edistämiseksi annettava neuvonta ja ohjaus toteutetaan matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa vertaistuki- ja ryhmätoiminnan muodoissa. Sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat jalkautuvat erilaisiin tapahtumiin. Neuvontaa ja ohjausta annetaan erityisesti nuoret ja erityistä tukea tarvitsevat huomioon ottaen. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Palveluiden tuottaminen

Yhteisösosiaalityön ja interventioiden vastuu on liikelaitoksella. Neuvonta ohjausvastuu on myös palveluntuottajilla, sote-keskuksilla.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.2 Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

Palvelukuvaus

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat suunnitelmallista asiakkaan elämänhallinnan tukemista, sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen sekä niistä aiheutuvien ongelmien ja haittojen ehkäisyssä, lieventämisessä ja ratkaisemisessa erilaisin sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen menetelmin yhdessä asiakkaan, hänen lähiverkostonsa ja muiden toimijoiden kanssa. Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen palveluilla tuetaan asiakkaita mm. taloushallinnassa ja erilaisissa asiointiasioissa sekä asumisasioihin, asiakkaan tarvitsemiin palveluihin, kuntoutukseen ja työllistymiseen liittyvien asioiden järjestämisessä.

Asiakkaalle nimetään asiakkuuden ajaksi *omatyöntekijä* (sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja), joka on vastuussa asiakkaan kokonaistilanteen palveluiden koordinoinnista (palvelutarpeenarvioiminen ja tilanteen seuraaminen asiakassuunnitelmaa päivittämällä). Omatyöntekijä myös huolehtii asiakkaan pysyvän tai pitkäaikaisen palvelun jatkuvuudesta. Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuus tavata omatyöntekijää säännöllisesti, tapaamistiheys riippuu asiakkaan tarpeesta.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän vastaanottopalveluja tarjotaan sote-keskusten yhteydessä kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalla keskisuomalaisia saavutettavissa tavanomaisin liikennevälinein noin puolen tunnin matkan päässä kotoa. Palveluja viedään tarpeen mukaan myös asiakkaiden koteihin ja asiakkaiden muihin tavanomaisiin arkiympäristöihin sekä hoito- ja hoivayksiköihin.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Sosiaalipäivystyksen palvelut ovat saatavilla koko maakunnan alueella ympärivuorokautisesti.

Palveluiden tuottaminen

Sosiaaliohjauksen palveluja tuotetaan sote-keskuksissa sekä liikelaitoksessa. Sosiaalityön palvelut tuotetaan liikelaitoksesta.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.3 Sosiaalinen asuminen

Sosiaalisen asumisen palveluilla ehkäistään asunnottomuutta ja siitä aiheutuvia ongelmia

Palvelukuvaus

Sosiaalisen asumisen palvelut sisältävät asumiseen liittyvää neuvontaa, tukea ja ohjausta. Asumisneuvonta on neuvontaa ja palveluohjausta asumiseen liittyvissä kysymyksissä, kuten asunnon hakemiseen ja vuokrasuhteeseen liittyvissä asioissa, vuokranmaksuun, häätömenettelyyn tai asunnon huonoon hoitoon liittyvissä kysymyksissä. Asumisneuvonnan lähtökohtana on asiakkaan asumistilanteen ja asumisen riskien kartoittaminen. Asumisneuvonta ohjaa asiakasta myös tarvittavien palvelujen piiriin. Asumisneuvonnan työmuotoja ovat mm. asiakastapaamiset, kotikäynnit ja verkostoyhteistyö. Asumisneuvonta toimii myös asumisen asioiden konsultaatioapuna muille toimijoille.

Asumispalveluihin sisältyy asumisen tukipalveluja kuten ensisuoja, selviämisasema ja päiväkeskuspalveluja, asumisen valvontaa, tuettua ja yhteisöllistä asumista sekä erilaisiin asumismuotoihin liittyvien asukaskokousten järjestämistä.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Asumisneuvonta on saatavissa sote-keskusten yhteydessä kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalla keskisuomalaisia saavutettavissa tavanomaisin liikennevälinein noin puolen tunnin matkan päässä kotoa. Palveluja viedään tarpeen mukaan myös asiakkaiden koteihin ja asiakkaiden muihin tavanomaisiin arkiympäristöihin sekä hoito- ja hoivayksiköihin. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Palveluiden tuottaminen

Asumisneuvonta tuotetaan sote-keskusten sosiaaliohjauksen yhteydessä sekä liikelaitoksessa. Asumispalvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Asiakaseteleipalveluiden tuottajina voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakaseteleituottajat asiakkaiden tekemien valintojen mukaisesti.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.4 Toimeentulotuki

Palvelukuvaus

Toimeentulotuki on sosiaalietuuksiin kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jolla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo. Se on tarkoitettu tilanteeseen, jossa henkilön tai perheen tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Toimeentulotuen viimesijaisuus tarkoittaa, että sen määrään vaikuttavat kaikki henkilön tai perheen käytettävissä olevat tulot ja varat.

Toimeentulotuki koostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Perustoimeentulotuen maksatuksesta vastaa Kela ja täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta vastaa maakunta.

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon erityismenot, joita ovat muut kuin perusosaan huomioitavat asumismenot, sekä henkilön tai perheen eri-

tyisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliset menot. Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

Enkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Toimeentulotuen palvelukokonaisuuteen kuuluu toimeentulotukiasioiden ohjaus, neuvonta ja tiedottaminen.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Toimeentulotukipalveluja on saatavissa sähköisesti sekä sote-keskusten yhteydessä kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalla keskisuomalaisia saavutettavissa tavanomaisin liikennevälinein noin puolen tunnin matkan päässä kotoa.

Palveluiden tuottaminen

Liikelaitos vastaa palveluiden tuottamisesta.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.5 Maahanmuuttopalvelut

Palvelukuvaus

Maahanmuuttopalveluilla edistetään maahanmuuttajien kotoutumista sekä eri väestöryhmien keskinäistä vuorovaikutusta, tukemalla ja kannustamalla maahanmuuttajia osallistumaan aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan.

Kotoutumispalvelut koostuvat asiakkaille tehtävistä alkukartoituksista, kotoutumissuunnitelmasta, suunnitelmaan sisältyvien palveluiden (mm. yleinen neuvonta, asunnon järjestäminen ja varustaminen, tulkkauspalvelut, alkuavustus, toimeentulotuki, terveyspalvelut) järjestämisestä ja kotoutumisseurannasta

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Maahanmuuttopalveluja tarjotaan tarpeen mukaisesti maahanmuuttajien arkiympäristöissä. Vastaanottopalveluita tarjotaan sote-keskusten yhteydessä.

Palveluiden tuottaminen

Kotoutumisen palvelut tuotetaan liikelaitoksen kautta.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.6 Työkuntoutus/Työelämäpalvelut

Työkuntoutuspalveluilla vahvistetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla

työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun.

Palvelukuvaus

Aktivointisuunnitelmassa kartoitetaan asiakkaan sosiaali-, terveys- ja työllistymispalvelujen sekä muiden mahdollisten palvelujen tarve yhdessä asiakkaan kanssa.

Kuntouttava työtoiminta muodostuu erilaisista toimenpiteistä (kuntoutumista tukevat palvelut, koulutus tms.), joilla edistetään pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön työllistymistä. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat vastaavat asiakkaan kuntouttavan työtoiminnan polusta, sopimuksista, seurannasta, sosiaalityöntekijä tekee päätöksen kuntouttavasta työtoiminnasta ja vastaa kokonaisuudesta. Toiminta pitää sisällään esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan ryhmiä. Toiminnan tavoitteena on parantaa elämänhallintaa ja työllistymisen edellytyksiä ja sen tulee olla riittävästi ohjattua työskentelyä.

Työkokeilussa henkilö voi selvittää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojaan tai mahdollisuuksiaan palata työmarkkinoille. Työkokeilu voidaan järjestää tilanteissa, joissa henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus, on ollut pois työmarkkinoilta tai hän suunnittelee alan tai ammatin vaihtoa ja haluaa selvittää kiinnostaako ala, ammatti tai yrittäjyys tai soveltuuko se hänelle.

Työhönvalmennus

Saatavuus ja saavutettavuus

Työelämäpalveluihin liittyvät vastaanottopalvelut järjestetään sote-keskusten yhteydessä.

Palveluiden tuottaminen

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.3.7 Sosiaalinen kuntoutus

Palvelukuvaus

Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaalisen kuntoutuksen palvelut sisältävät sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittämisen, kuntoutusneuvonnan ja -ohjauksen, kuntoutuspalvelujen yhteensovittamisen, valmennuksen arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminnan ja tuen sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä. Sosiaalinen kuntoutus sisältyy sosiaalityöhön, asumissosiaaliseen työhön ja sosiaalihuoltolain mukaisesti asumispalveluihin.

Saatavuus ja saavutettavuus

Sosiaalisen kuntoutuksen palveluihin liittyvät vastaanottopalvelut järjestetään sote-keskuksissa. Sote-keskusten lisäksi palvelut viedään asiakkaiden arkiympäristöihin.

Palveluiden tuottaminen

Sosiaalisen kuntoutuksen arvionti- ja suunnittelu tuotetaan liikelaitoksen toimesta. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluja hankitaan ostopalveluina ja asiakaseteleillä maakunnan hyväksymiltä palveluntuottajilta.

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4 Hoito- ja hoivapalvelut

Hoito- ja hoivapalveluiden järjestämisen tarkoituksena ja tavoitteena on vahvistaa asukkaiden hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä, mahdollisuuksia pärjätä omatoimisesti ja elää omannäköistä elämä hallitsemassaan arkiympäristössä sekä kykyä sopeutua kulloiseenkin elämäntilanteensa mukaiseen arkeen.

5.4.1 Vanhusten ennaltaehkäisevät palvelut

Vanhusten ennaltaehkäisevillä palveluilla edistetään ikääntyvien toimintakykyä ja kotona pärjäämistä sekä tuetaan omaishoitajien jaksamista. Ennaltaehkäisevä toiminta ja palvelut järjestetään niin, että ne kannustavat ikääntyviä osallistumaan aktiivisesti normaaliin arkeen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä huolehtimaan omasta hyvinvoinnista, toimintakyvystä ja terveydestä. Toiminta- ja palvelumuotoina ovat erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat, vertaisryhmätoiminta, päivätoiminta, aivoterveystuettaminen ja hoito, terveystarkastukset ja hyvinvointia tukevat kotikäynnit.

Palvelukuvaus

Päivätoiminta / päiväkeskuspalvelut koostuvat kuntoutuksesta, hoidosta, tukipalveluista, virikehetkistä ja sosiaalisesta kanssakäymisestä. Päivätoiminnalla tuetaan asiakkaan hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Päivätoiminnalla voidaan tukea myös omaishoitajan jaksamista. Päivätoiminta tarjoaa hoitoa, kuntouttavaa toimintaa, tukipalveluja ja vuorovaikutusmahdollisuuksia. Palvelu sisältää mahdollisuuden osallistua ruokailuun, saunomiseen ja lisäksi elämäntilanteen kartoitusta, ohjausta, tukea, aktiviteetteja ja sosiaalisia kontakteja. Päivätoiminta on tavoitteellista kokonaisvaltaista hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa. Se on ikäihmisille suunnattua ohjattua toimintaa, henkilökohtaista hoivaa, osallistavaa toiminnallista tekemistä sekä yhdessäoloa. Toimintaa toteutetaan omia voimavaroja hyödyntäen.

Ikäneuvolapalveluihin sisältyy matalankynnyksen vastaanottopalveluja, elämäntapaohjausta ja terveystarkastukset 65-vuotiaiden ikäryhmälle. Kohdennettujen terveystarkastusten avulla tunnistetaan varhaisen vaiheen riskitekijöitä sekä vastuutetaan ikääntyviä huolehtimaan omasta terveydestään annetun ohjeistuksen avulla. Tarvittaessa ohjataan riskiryhmiin kuuluvia tarkemman seurannan ja yksilöllisemmän tuen piiriin. Ikäneuvolaa voidaan toteuttaa myös ryhmätoimintana ja koota eri teemojen mukaisia ryhmiä

Muistiasiakkaiden tukipalveluilla tarkoitetaan muistipotilaan kokonaisvaltaisen hoidon koordinoitua sekä ongelmien ennakointia ja niiden ratkaisemista. Palveluihin sisältyy

muistisairauksien varhainen tunnistaminen ja diagnostiikka, muistitestit, laboratoritutkimukset, kuvantamiset, geriatrin vastaanotto sekä omaisten ohjaus, tuen ja tiedon antaminen sekä ajoterveyden seuranta.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Vastaanottoluoteisia palveluja järjestetään sote-keskusten yhteydessä ja niitä viedään ikäihmisten koteihin ja muihin ikäihmisten tavanomaisiin arkiympäristöihin. Päiväkeskuspalveluja järjestetään kunta- ja asutuskeskuksien alueilla niin, että palvelut ovat pääosin saatavilla enimmillään noin 45 minuutin päässä asiakkaiden kotoa.

Asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Arvio palveluiden käytöstä maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4.2 Omaishoidon tuki

Palvelukuvaus

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, johon kuuluvat hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio, vapaa ja omaishoitoa tukevat palvelut, omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset, omaishoitajien koulutus ja valmennus. Omaishoidon tukeen sisältyy hoidettavalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kodinhoitoapu ja siihen liittyvät tukipalvelut (esimerkiksi ateria-, kylvytys- ja kuljetuspalvelu), henkilökohtainen apu, apuvälineet, päivä- ja lyhytaikaishoito ja muut terveydenhuollon palvelut. Omaishoidon tukea voidaan myöntää sekä pitkä- että lyhytaikaisen hoidon tarpeen perusteella silloin, kun omaisen antama hoito on hoidettavan edun mukaista ja edellytykset omaishoidon toteuttamiseksi ovat olemassa. Palvelu, jonka tavoitteena on tukea omaishoitoa huomioiden hoidettavan ja omaishoitajan tarpeet.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Omaishoidon palveluohjaus järjestetään asiakkaiden kotona tai vastaanottoluonteisesti sote-keskuksissa. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksen järjestetään sote-keskuksessa. Omaishoitajien vapaapäivät toteutetaan kotiin tarjottavilla sijaispalveluilla tai omaishoidettavalle järjestetään vuorohoitopaikka läheltä kotia niin, että valtaosalle paikka järjestyy enimmillään noin 45 minuutin päässä kotoa.

Asiakasmaksut

Omaishoidettavalle annettavista palveluista omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana peritään maksu.

Palveluiden tuottaminen

Omaishoidon vapaapäivien järjestelyyn liittyvät palvelut tuotetaan asiakassetelillä. Tuottajana voivat olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja maakunnan hyväksymät muut asiakassetelituottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4.3 Kotihoito

Kotihoidon palveluiden järjestämisen tarkoituksena on osaltaan vahvistaa kansalaisten luottamusta ja mahdollisuuksia kotona pärjäämiseen myös toimintakyvyn ja terveyden heikentyessä sekä muissa mahdollisissa, yllättävissäkin elämäntilanteiden muutoksissa.

Tavoitteena on, että 93 prosenttia maakunnan yli 75-vuotiaista asuu kotona vuonna 2025.

Kotihoidon palvelut järjestetään yhdenvertaisesti koko maakunnan alueella, palvelutarpeisiin vastataan yksilöllisesti räätälöidyillä oikea-aikaisilla palveluilla ja palvelukokonaisuuksilla niin, että niillä voidaan vahvistaa asiakkaiden toimintakykyä ja terveyttä, myöhäistää ja vähentää ympärivuorokautisten asumispalveluiden sekä muiden raskeampien palveluiden tarvetta.

Palvelukuvaus

Kotihoito on kotipalvelun, tukipalveluiden, kotisairaanhoidon ja kuntoutuksen sekä lyhytaikaisen vuorohoidon ja kotihoidolla tuetun asumisen muodostama kokonaisuus, joka sisältää ohjausta ja neuvontaa, toimintakykyä ylläpitäviä ja kuntouttavia palveluja, perushoitoa ja huolenpitoa, lääkehoitoa ja sairaanhoidollisia palveluita sekä kodinhoitoa.

Kotihoito voi olla säännöllistä tai tilapäistä asiakkaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairaanhoidon palvelua. Säännöllisen kotihoidon asiakkaita ovat ne kotipalvelun/ kotisairaanhoidon asiakkaat, joilla on voimassa oleva palvelu- ja hoitosuunnitelma asuinpaikasta riippumatta. Mikäli tilapäisen kotihoidon aloittamiseen liittyy epäily kotihoidon tarpeen jatkumisesta, tilapäinen kotihoito toteutetaan aina kotihoidon kuntouttavana arviointijaksona

Tukipalvelut koostuvat arjen apuun, kodinhoitoon ja puhtaanapitoon liittyvistä palveluista, turva-, ateria-, kauppa-, asiointi-, saattaja- vaatehuolto- ja kylvytyspalveluista sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävästä palveluista.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Kotihoidon palveluja tarjotaan henkilöille, joiden selviytyminen päivittäisistä, henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyvistä asioista on heikentynyt sairauden, toimintakyvyn alenemisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Palvelutarpeen ja toimintakyvyn arvioinnin ja siihen perustuvan asiakassuunnitelman ja palvelun myöntämistä koskevan päätöksen tekee maakunnan liikelaitoksen palveluohjaaja.

Kotihoidon palveluja varaudutaan järjestämään noin 13 prosentille yli 75-vuotiaista. Palvelut järjestetään kattavasti koko maakunnan alueella, mutta kotihoidon palveluiden sisällöt ja saatavuus voivat vaihdella alueittain asiakasmäärien ja välimatkojen perusteella palvelukuvauksissa tarkemmin määritellyn mukaisesti.

Lyhytaikaista vuorohoitoa tarjotaan enimmillään noin tunnin matkan etäisyydellä asiakkaan vakituisesta asuinpaikasta.

Palveluiden sisältä sekä saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa

Asiakasmaksut

Asiakailta peritään palveluiden käyttöön perustuvat tulosidonnaiset asiakasmaksut, jotka maakuntavaltuusto vahvistaa vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä.

Palveluiden tuottaminen

Kotihoidon palvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Palveluiden tuottajana voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakaseteleituottajat.

Silloin kun asiakas tarvitsee paljon erilaisia palveluja, hänelle voidaan myöntää myös asiakassuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen budjetti jolla asiakas voi hankkia itselleen asiakassuunnitelman mukaisia kotihoidon palveluja valitsemaltaan palveluntuottajalta.

Asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat kotihoidon palvelut tuottaa asiakkaan valitsema sote-keskus. Tilapäisiin ja lyhytaikaisiin kotihoidon palveluihin oikeutulla on aina myös mahdollisuus saada sote-keskukselta asiakasetele, jolla asiakas voi hankkia palvelut valitsemaltaan, maakunnan hyväksymältä asiakaseteleituottajalta.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4.4 Perhehoito

Perhehoito on hoidon, kasvatuksen tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona toimeksiantosuhteella. Perhehoito voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista.

5.4.5 Ympärivuorokautinen hoito

5.4.5.1 Tehostettu asumispalvelu

Palvelukuvaus

Tehostetulla asumispalvelulla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain mukaista vuokrasopimukseen perustuvaa asumispalvelua, jossa asukas saa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua selviytyäkseen päivittäisistä toiminnoista.

Tehostetut asumispalvelut järjestetään asukaslähtöisesti niin, että asunnot ovat asukkaiden näköisiä, persoonallisia koteja. Kodit ovat tiloiltaan ja sijainniltaan sellaisia, että ne tukevat asukkaiden toimintakyvyn ylläpitämistä ja vahvistumista, mahdollistavat puolisoiden yhdessä asumista sekä ystävien ja sukulaisten vierailuja ja kannustavat muutoinkin asukkaita osallistumaan arkiympäristönsä normaaliin arkeen

Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Palvelut järjestetään ympärivuorokautisesti.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Ympärivuorokautista asumispalvelua tarjotaan henkilölle, joka toimintakykyvajeensa, sairautensa, vammansa tai muun vastaavan syyn takia tarvitsee ympärivuorokautista hoivan ja hoidon palveluja eikä enää voi asua kotona itsenäisesti, omaisten ja/tai kotihoidon turvin.

Palvelutarpeen/toimintakyvyn arvioinnin ja siihen perustuvan asiakassuunnitelman ja palvelun myöntämistä koskevan päätöksen tekee maakunnan liikelaitoksen palveluohjaaja

Ikäihmisten asumispalveluja varaudutaan järjestämään noin kahdeksalle prosentille yli 75-vuotiaista. Ikäihmisten asumispalvelut järjestetään lähellä asiakkaiden tyypillisiä arkiympäristöjä niin, että ne ovat valtaosalla asiakkaista enimmillään noin tunnin päässä heidän tutusta arkiympäristöstään.

Muiden asiakasryhmien asumispalveluja pyritään järjestämään niin ikään mahdollisimman lähellä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä.

Palveluiden sisältö sekä saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Asiakasmaksut

Asiakailta peritään palveluiden käyttöön perustuvat tulosidonnaiset asiakasmaksut, jotka maakuntavaltuusto vahvistaa vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä.

Palveluiden tuottaminen

Ympäri vuorokautiset asumispalvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Tuottajina voivat olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja maakunnan hyväksymät muut asiakassetelituottajat.

Asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat ympärivuorokautiset asumispalvelut tuottaa asiakkaan valitsema sote-keskus. Tilapäisiin ja lyhytaikaisiin asumispalveluihin oikeutetulla on aina myös mahdollisuus saada sote-keskukselta asiakasseteli, jolla asiakas voi hankkia palvelut valitsemaltaan, maakunnan hyväksymältä asiakassetelituottajalta.

Silloin kun asiakas tarvitsee paljon erilaisia palveluja, hänelle voidaan myöntää myös asiakassuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen budjetti jolla asiakas voi hankkia itselleen asiakassuunnitelman mukaisia palveluja valitsemaltaan palvelun-tuottajalta.

5.4.5.2 Pitkäaikaislaitoshoito

Palvelukuvaukset

Pitkäaikaislaitoshoidolla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain mukaista pitkäaikaista laitospalvelua.

Pitkäaikaislaitoshoidossa asiakkaalle tarjotaan hänen yksilöllisten tarpeidensa mukainen kuntoutus, hoito ja huolenpito, turvallisessa, kodinomaisissa ja virikkeitä antavassa elinympäristössä.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Pitkäaikainen hoito ja huolenpito toteutetaan laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, taikka siihen on muu painava peruste.

Pitkäaikaislaitoshoitoa pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaan tuttua arkiympäristöä, mutta palveluun liittyvien erityispiirteiden ja vähäisen käytön johdosta palvelu tarjotaan maakunnan alueella vain muutamissa toimipaikoissa.

Asiakasmaksut

Palvelusta peritään tulosidonnainen asiakasmaksu

Palveluiden tuottaminen

Pitkäaikaislaitushoito tuotetaan liikelaitoksen toimesta.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4.6 Kuntoutus- ja akuuttiosastohoito

Palvelukuvaus

Kuntoutusosastohoidolla tarkoitetaan lyhytaikaista osastohoitoa, jossa hoidetaan ja kuntoutetaan laaja-alaista kuntoutusta tarvitsevia sairaalasta jatkohoitoon siirtyneitä potilaita sekä erityisesti ikääntyneitä potilaita, joilla on avohoidossa todettu tehostetun kuntoutuksen ja toimintakyvyn arvioinnin tarve. Kuntoutusosastolla potilailla taataan mahdollisuus vähintään päivittäiseen fysioterapiaan sekä toimintaterapeuttiseen arviointiin ja kuntoutukseen, puheterapeutin konsultaatioon, apuvälinetarpeen arviointiin. Hoidon tavoitteena on kuntouttaa asiakkaat toimintakyvyltään sellaisiksi, että elämä omassa kotona tai siihen verrattavassa paikassa on mahdollista. Hoito perustuu moniammatillisesti laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, jonka toteuttamista jatketaan opastettuna senkin jälkeen, kun asiakas kotiutuu. Kuntoutusosastohoidon keskimääräiset hoitajakset ovat noin 20 vuorokautta.

Lyhytaikaisella osastohoidolla tarkoitetaan väestölle tarjottavia perusterveydenhuollon akuuttisairaanhoidonpalveluja. Osastoilla hoidetaan päivystyksestä äkillisen hoidon tarpeen vuoksi osastolle hoitoon tulleita ja siirtona sairaalasta jatkohoitoon tulleita kaikkien erikoisalojen potilaita. Potilaat hoidetaan diagnoosin ja hoitosuunnitelman mukaisesti potilaan sairauden vaatimalla tavalla. Potilaille taataan heidän tarpeidensa mukaisesti terveyttä, toimintakykyä ja kuntoutumista edistävää yksilöllistä, potilaan kokonaisvaltaisesti huomioon ottavaa ja suunnitelmallista hoitoa. Lyhytaikaisen osastohoidon keskimääräiset hoitajakset ovat 5-8 vuorokautta.

Osastoilla annetaan myös saattohoitovaiheen hoitoa. Osastoilla voidaan järjestää myös katkaisuhuoltoja.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Kuntoutus- ja akuuttiosastohoitoa järjestetään liikelaitoksen alueellisista toimipaikoista niin, että ne ovat pääosin noin tunnin matkan päässä potilaiden normaaleista arkiympäristöistä.

Asiakasmaksut

Palvelusta peritään maksuasetuksen mukaiset asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Pitkäaikaislaitushoito tuotetaan liikelaitoksen toimesta.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.4.7 Sairaalan vuodeosastohoito

Palvelukuvaus

Erytistason osastohoito / kuuma sairaala..

Tutkimuspotilaat, hoidon aloitukseen tai sovittuun hoitotoimenpiteeseen tulevat potilaat...

Akuuttikuntoutus...

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Sairaanhoidon vuodeosastohoito järjestetään Sairaala Novassa Jyväskylässä

Asiakasmaksut

Palvelusta peritään maksuasetuksen mukaiset asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Sairaalan vuodeosastohoito tuotetaan liikelaitoksen toimesta

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.5 Suun terveydenhuollon palvelut

Suun terveydenhuollon palveluiden järjestämisen tavoitteena on tukea ja kannustaa kansalaisia huolehtimaan omasta ja läheistensä suun terveydestä. Suun terveys huomioidaan kaikkien sote-palveluiden yhteydessä. Kaikki sosiaali- ja terveystieteiden palveluntuottajat tunnistavat suun terveyteen liittyvät hoidon tarpeet, tukevat kansalaisia ja ohjaavat tarvittaessa suun terveydenhuollon palveluiden piiriin.

Palvelukuvaus

Suun terveydenhuollon palveluilla tarkoitetaan suun terveyden edistämistä ja seuranta, tutkimusta, hoidon suunnittelua, hoitoa ja hoidon seuranta, niihin liittyvät lausunnot ja todistukset yksilö-, yhteisö-, ympäristö- ja väestötasolla. Palvelut sisältävät hammaslääkärin, suuhygienistin sekä hammashoitajan vastaanottopalvelut.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Lasten ja nuorten suun terveydenhuollon palvelut tarjotaan koulujen ja oppilaitosten toimitiloissa tai suun hoidon yksiköissä lähellä lasten ja nuorten muita normaaleja arkiympäristöjä niin, että palvelut ovat saatavilla valtaosalla enintään noin puolen tunnin matkan päässä kotoa. Oikomishoidon palveluja tarjotaan niin ikään koulujen ja oppilaitosten toimitiloissa tai niiden läheisissä suun hoidon yksiköissä, ellei hoidon luonne edellytä erityisvälineistöä ja osaamista, joka järjestetään oikomishoitoon keskittyneissä seudullisissa toimipisteissä

Tavanomaiset suun terveydenhuollon palvelut tarjotaan työikäisille ja ikäihmisille suunhoidon yksiköissä kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalle kansalaisista saavutettavissa tyypillisin asiointitavat käyttävien liikennevälinein enimmillään noin puolen tunnin matkan päässä kotoa.

Ilta-, yö- ja viikonloppupäivystys sekä sairaalaympäristöä edellyttävät suun terveydenhuollon palvelut järjestetään sairaala Novassa Jyväskylässä

Palveluiden sisältö sekä saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Asiakasmaksut

Alle 18-vuotiaille palvelu on maksutonta. Muille maksuasetuksen mukaiset asiakasmaksut.

Palveluiden tuottaminen

Alle 17-vuotiaiden ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon piirissä olevien koululaisten ja opiskelijoiden suun terveydenhuollon palvelut tuotetaan liikelaitoksen toimesta.

Työikäisten ja ikäihmisten suun terveydenhuollon suoran valinnan palveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät suunhoidon yksikön palveluntuottajat kansalaisten tekemien valintojen mukaisesti.

Asiakkailla on mahdollisuus saada suun hoidon yksiköistä asiakasaseteleitä, joilla he voivat hankkia suoran valinnan piiriin kuuluvia hoitosuunnitelman mukaisia palvelukonaisuuksia valitsemiltaan palveluntuottajilta. Asiakasetelillä tuotettavien palveluiden tuottajina toimivat maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakasasetelipalveluiden tuottajat.

Sairaalaympäristöä vaativat palvelut sekä ilta-, yö- ja viikonloppupäivystys tuotetaan liikelaitoksen toimesta.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.6 Keskitetyn erikoissairaanhoidon palvelut

Täydennetään myöhemmin.

5.7 Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Täydennetään myöhemmin.

5.8 Vammaisten palvelut

Vammaispalvelulain tarkoittamilla palveluilla mahdollistetaan vammaisten henkilöiden selviytymistä tavanomaisista elämäntoiminnoista ja tuetaan osallistumista yhteiskunnan toimintoihin.

Vammaisten palvelut järjestetään ensisijaisesti osana yleisiä, kaikille tarkoitettuja sosiaali- ja terveystyöpalveluja. Vammaisille järjestetään vammaisuuden perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluita silloin, kun peruspalvelut eivät ole riittäviä tai taroituksenmukaisia.

5.8.1 Vammaispalvelun sosiaalityö

Palvelukuvaus

Vammaispalvelun sosiaalityöhön kuuluu vammaispalvelulain ja erityishuoltolain mukaisen palveluiden palvelutarpeen arviointi, palveluiden suunnittelu ja päätöksenteko, palveluiden järjestämisen organisointi, yhteistyö verkostojen kanssa sekä muut sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut. Vammaispalvelun sosiaalityö on erityispalvelua, joka tukee järjestää erillisenä muista sosiaalityön palveluista.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Vammaispalvelun sosiaalityön palveluja tarjotaan asiakkaiden kotona ja muissa arkiympäristöissä sekä vastaanottoluonteisesti sote-keskusten yhteydessä.

Asiakasmaksut

Asiakkaalle maksuton.

Palveluiden tuottaminen

Vammaispalvelun sosiaalityö siihen liittyvine viranomaistehtävineen on liikelaitoksen toimintaa.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.2 Henkilökohtainen avustaja

Palvelukuvaus

Henkilökohtainen apu on vammaispalvelulain mukainen tukitoimi. Henkilökohtaista apua myönnetään, mikäli asiakas vammasta tai sairaudesta johtuen tarvitsee välttämättä toisen henkilön apua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Henkilökohtaista apua tarjotaan asiakkaiden tarpeen mukaan kotiin ja asiakkaan tavanomaisiin arki- ja asiointiympäristöihin.

Asiakasmaksut

Palvelu on asiakkaalle maksutonta

Palveluiden tuottaminen

Palvelu perustuu viranomaispäätökseen. Palvelua tuotetaan työnantajamallilla, asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.3 Avohuolto

5.8.3.1 Työtä, opiskelua ja osallisuutta tukevat palvelut

Palvelukuvaus

Sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta on sosiaalipalvelua, jonka tavoitteena on ehkäistä asiakkaan syrjäytymistä ja ylläpitää sosiaalista, psyykkistä sekä fyysistä toimintakykyä työtoiminnan avulla. Työtoimintaa järjestetään toimintakeskuksessa/työ- ja päivätoimintayksikössä henkilöille, joilla on vaikeaa osallistua työhön avoimilla työmarkkinoilla ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sosiaaliturvaetuksiin (työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki). Asiakkaalle tehdään päätös myönnetystä palvelusta. Työtoiminnasta voidaan maksaa työosuusrahaa. Työtoimintaan osallistuvilla on mahdollisuus osallistua myös muuhun yksikössä järjestettävään yhteisölliseen toimintaan sekä käydä yksilöllisiä tukikeskusteluja ohjaajien kanssa.

Vammaisten työtoiminta on tarkoitettu henkilöille, joilla ei ole edellytyksiä osallistua työsuhteiseen työhön. Työkäisillä on palveluun on subjektiivinen oikeus. Työtoiminnassa asiakas saa tukea valintojen ja suunnitelmien tekemiseen, muutoksiin ja siirtymävaiheisiin, opintoihin ja työhön pääsemiseen, mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, itseilmaisuuksiin ja luovuuteen, sosiaalisissa rooleissa toimimiseen. Asiakas voi halutessaan osallistua työtoimintaan, jonka tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn ja yhteiskunnallisen sopeutumisen edistäminen, työssä tarvittavien valmiuksien ja taitojen vahvistaminen. Toiminta voi olla yksilöllistä tai ryhmämuotoisesti toteutettua. Asiakkaan kanssa arvioidaan hänen toimintakykynsä arki- ja työnhakutaitoihin liittyen ja laaditaan yksilöllinen työtoimintasuunnitelma. Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Mikäli asiakkaalla on edellytyksiä työsuhteeseen työhön, hänet ohjataan tuetun työn palveluun.

Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutumisvalmennuksen tarkoituksena on auttaa vammaista henkilöä vastaanottamaan vammasta aiheutuvat psyykkiset paineet ja toisaalta selvittää vammaisuudesta johtuvat käytännön ongelmat. Sopeutumisvalmennuksena voidaan tukea mm. viittomien ja viittomakielen koti- ja ryhmäopetusta, tukihenkilötoimintaa sekä liikkumistaidon ohjausta. Tarvittavaa sopeutumisvalmennusta järjestetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Työvalmennus, tuettu työ ja avotyö: Tuettu työ on tarkoitettu henkilöille, joilla on vamma, sairauden tai muun syyn vuoksi vaikeuksia työllistyä työsuhteeseen ilman erityistä tukea. Tuetussa työssä vammaiset aikuiset tekevät palkkatyötä tavallisilla työpaikoilla ohjaajien jatkuvan tuen turvin. Työvalmennukseen tulevilla asiakkailla on peruskoulun jälkeen suoritettu ammatillinen tutkinto. Työntekijää tuetaan työnhaussa, työsuhde- neuvotteluissa, työtehtävien oppimisessa, työyhteisöön tutustumisessa ja työsuhteeseen liittyvien asioiden hoidossa. Tuettuun työhön päästyään asiakkaalla on jatkuva työvalmennuksen tuki käytettävissä. Osa järjestettävästä työtoiminnasta toteutuu tavallisilla työpaikoilla, joissa vastuu säilyy palvelun järjestäjällä, ns. avotyötoiminta. Avotyötoiminnassa työntekijä ei ole työsuhteessa työnantajaan. Tavoitteena on avotyötoiminnan vähentäminen ja lisätä tuettua työtä esim. työkokeilu- ja harjoittelusijoituksilla tavallisille työpaikoille. Päiväaikaista toimintaa arvioidaan ja seurataan asiakkaan terveyden ja kokonaisvaltaisen elämänhallinnan ja osallistumisen pohjalta.

Päivätoiminnan tavoitteena on tarjota vaikeavammaisille henkilöille mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin, vertaistukeen ja edistää asiakkaan itsenäistä selviytymistä henkilökohtaisen asiakassuunnitelman mukaisesti. Päiväaikaisen toiminnan tavoitteena on kunkin asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisen kuntoutuksen, ohjauksen ja virikkeellisen toiminnan tarjoaminen. Päiväaikainen toiminta sisältää asiakkaan palve-

lusuunnitelmaan kirjattuja sisältöjä huomioiden asiakkaan omat ehdotukset ja toiveet. Päivätoiminnan sisältö vaihtelee asiakkaan toimintakyvyn mukaan. Päiväaikaista toimintaa järjestetään asiakkaan tarpeen mukaan, ja sen avulla tuetaan asiakkaan läheisten jaksamista ja tarvittaessa myös mahdollistetaan heidän työssäkäyntinsä

Aamu- ja iltapäivähoito. Kehitysvammaisille ja autismikirjon koululaisille järjestettävää tavoitteellista toimintaa, joka toteutetaan ryhmämuotoisesti joko opetus- ja varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen toiminnan yhteydessä tai vammaispalvelun järjestämisenä. Perusopetuksen loma-aikoina, kuten esimerkiksi kesäloman aikana, palvelua voidaan järjestää ryhmämuotoisen toiminnan lisäksi myös yksilöllisillä ratkaisulla. Aamu- ja iltapäivätoiminta kattaa myös ne yksilölliset hoidon tarpeet, joita tulee esimerkiksi vanhempien vuorotyöstä johtuen (Palvelu on jäämässä kuntien järjestämisvastuulle)

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Työtä, opiskelua ja osallisuutta tukevia palveluja järjestetään lähellä asiakkaiden tyypillisiä arkiympäristöjä niin, että ne ovat valta-osalla asiakkaista enimmillään noin tunnin päässä kotoa.

Asiakasmaksut

Vammaispalvelulain perusteella myönnetty palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Asiakas vastaa ateriamaksuista ja kuljetuksista. Mikäli palvelu on myönnetty erityishuoltona, on myös kuljetus maksutonta.

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Palveluntuottajina voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö sekä muut maakunnan hyväksymät asiakaseteleituottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.3.2 Liikkumista tukevat palvelut

Palvelukuvaus

Sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi. Vammaispalvelulakiin nähden ensisijaista sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tuen palvelua järjestää aikatauluihin perustuvan asiointiliikenteen, kutsuohjatun palveluliikenteen tai yksilöllisten kuljetusten avulla. Liikkumisen tukea voidaan järjestää myös mm. julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla, saattajapalveluna, ryhmäkuljetuksina, korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvan kuljetuksen kohtuulliset kuljetukset.

Vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun kuuluvat vaikeavammaisen henkilön työssä käynnin, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen ja virkistykseen vuoksi tarpeelliset jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset. Vammaisella on oikeus 18 yhdensuuntaiseen asiointi – ja vapaa-ajan matkaan kuukaudessa. Työ- ja opiskelumatkat järjestetään tarpeen mukaisessa laajuudessa. Kuljetuspalvelu voidaan järjestää käyttämällä takseja, invatakseja tai muuta kilpailutettua kalustoa. Kuljetuspalvelun avulla mahdollistetaan asiointi ym. niille henkilöille, jotka eivät vammansa vuoksi voi käyttää julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetus-

palvelu voidaan järjestää yksilökuljetuksina tai yhdistäen asiakkaiden kyytejä. Asiakkaalla voi olla oikeus myös saattajaan, mistä päätetään palvelupäätöksessä.

Saattajapalveluja järjestetään vaikeavammaiselle henkilölle silloin, kun hän tarvitsee toisen henkilön apua niin paljon, että kuljettajan antama apu ei ole riittävä. Saattajapalvelun tarkoituksena on mahdollistaa kuljetuspalvelujen käyttö. Saattajapalveluilla tarkoitetaan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana tai välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Saattajana voi toimia esimerkiksi kuljetuspalveluasiakkaan läheinen tai esimerkiksi henkilökohtainen avustaja. Saattajapalvelu julkista liikennettä käyttäen on ensisijainen suhteessa yksilölliseen kuljetuspalveluun.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen. Asiakkaiden liikkuminen turvataan asuinpaikasta riippumatta, voi olla järjestettynä eri tavoin asuinpaikasta riippuen.

Asiakasmaksut

Asiakkaalta peritään enintään julkisen liikenteen mukainen maksu kuljetun kilometrimäärän mukaisesti.

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Palveluntuottajina toimivat maakunnan hyväksymät kuljetuspalveluiden tuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.3.3 Arjen toimintoja ja asumista tukevat palvelut

Palvelukuvaus

Asumiskokeilun tai muuttovalmennuksen tavoitteena on selvittää asiakkaan yksilöllistä avun ja tuen tarvetta ja harjoitella itsenäistä asumista. Asumiskokeilulla tuetaan asukasta soveltuvan asumismuodon valinnassa ja siihen siirtymisessä (esim. kuntoutusjakson jälkeen, lapsuudenkodista tai toisesta asumisyksiköstä muuttaessa). Kokeilun aikana selvitetään ja arvioidaan myös asukkaan asumisessaan tarvitseman tuen määrää ja laatua. Sekä asumiskokeilu että muuttovalmennus on aina määräaikaista. Asumiskokeilujakso suunnitellaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeista ja toiveista käsin. Sekä muuttovalmennus että asumiskokeilu perustuvat asiakkaan kanssa laadittuun suunnitelmaan, johon kirjataan tavoitteet, ohjauksen sisältö, aikataulu sekä tuki itsemääräämisoikeuden toteutumiseksi. Palvelun aikana toimitaan tiiviissä yhteistyössä asukkaan läheisten ja muun palveluverkoston kanssa. Asumiskokeilun aikana asukkaan toimintakykyä ja arjenhallinnantaitoja seurataan ja arvioidaan. Asukkaan valmiuksia ja edistymistä dokumentoidaan kokeilun aikana ja kokonaisuudesta laaditaan raportti. Asumiskokeilua voidaan tuottaa eritavoin.

Asunnonmuutostöillä mahdollistetaan vaikeavammaisen henkilön mahdollisuus asua omassa kodissaan mahdollisimman itsenäisesti. Asunnonmuutostyöhön liittyvät palvelut on määritelty tarkemmin lääkinnällisten kuntoutuspalveluiden yhteydessä.

Kotihoidon palveluilla mahdollistetaan vammaisen henkilön mahdollisuus asua omassa kodissaan. Kotihoidon palvelut on määritelty hoito- ja hoivapalveluiden yhteydessä.

Yksilöllisen elämän ja asumisen tukea järjestetään sellaisille erityistä tukea tarvitseville henkilöille, jotka asuvat omassa kodissaan ja tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen ja elämään. Asumisen tuen tavoitteena on asiakkaan osallisuutta tukeva mahdollisimman itsenäinen elämä. Tukiasunto voi olla joko omistus- tai vuokra-asunto, joka voi sijaita ryhmäkotien tai asuntoryhmien yhteydessä tai niiden lähellä. Tuen avulla henkilöt selviytyvät asumiseen ja arkeen liittyvistä asioista. Tuetussa asumisessa asukasta ohjataan ja tuetaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti esim. itsestä ja terveydentilasta huolehtimiseen, ruoan valmistamiseen ja ruokailuun sekä kodinhoitoon. Heitä ohjataan asioinneissa ja raha-asioiden hoitamisessa, vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä sekä sosiaalisissa suhteissa.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Arjen toimintoja ja asumista tukevia palveluja tarjotaan koko maakunnan alueella asukkaiden koteihin ja arkiympäristöihin.

Asiakasmaksut

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Palveluntuottajina voivat olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakassetelipalvelun tuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.4 Asumispalvelut

5.8.4.1 Lyhytaikaishoito

Palvelukuvaus

Lyhytaikaishoito on tarkoitettu kehitysvammaisille, autismikirjon henkilöille ja muille vammaisille henkilöille. Henkilölle järjestetään ohjausta, hoitoa, tukea ja apua intervallityyppisesti. Lyhytaikaisen hoidon avulla tuetaan lapsuudenkodissa vakituisesti asuvan vammaisen henkilön läheisten jaksamista, mahdollistetaan omaishoidon vapaiden toteutuminen ja valmennetaan henkilöä itsenäistymään ja harjoittelemaan asumisen taitoja. Tuen avulla henkilöt selviytyvät asumiseen ja arkeen liittyvistä asioista. Lyhytaikaista hoitoa toteutetaan asuntoryhmän tai ryhmäkodin asunnossa. Voidaan toteuttaa myös omassa kodissa (esim. ELVA).

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Lyhytaikaisia asumispalveluja pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaiden arkiympäristöjä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä.

Asiakasmaksut

Maksutonta, omaishoidon vapaan ajalta voidaan periä maksu

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakaseteleillä. Palveluntuottajina voivat olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakassetelipalvelun tuottajat

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.4.2 Perhehoito

Palvelukuvaus

Perhehoito on tapa järjestää sekä tilapäistä tai lyhytaikaista hoitoa mutta myös asiakkaan yksilöllistä pidempiaikaista asumisen tukea. Perhehoidossa asiakkaan hoito, kasvatus tai muu osa- tai ympärivuorokautinen huolenpito järjestetään perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoito on määritelty hoito- ja hoivapalveluiden yhteydessä.

5.8.5 Vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen

Palvelukuvaus

Palveluasumista järjestetään vaikeavammaisille henkilöille palvelutaloissa, joissa on saatavilla tarpeen mukaisesti ympärivuorokautista avustamista ja ohjausta. Apua ja ohjausta saa esim. henkilökohtaisten päivittäisten asioiden hoidossa. Palveluasumiseen palvelutalossa ei yleensä sisälly kodin ulkopuolista avustamista, vaan sitä varten myönnetään tarvittaessa henkilökohtaista apua. Palveluasuminen voidaan järjestää myös asiakkaan kotiin. Tällöin tarvittavia palveluita tuotetaan esim. henkilökohtaisen avun, turvapalvelun ja kotihoidon turvin asiakkaan tarpeen mukaisesti. Palveluasumisen sisältö ja toiminnanohjaus perustuvat asiakkaan henkilökohtaisiin tarpeisiin ja asiakaslähtöisyyteen. Palvelu on asiakasta kunnioittavaa ja se tukee hänen osallisuuttaan yhteiskunnassa sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykyään.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Vaikeavammaisten asumispalvelua tarjotaan maakuntavaltuuston vahvistamien palveluiden myöntämiskriteereiden mukaisesti. Asumispalveluja pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaiden arkiympäristöjä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä.

Asiakasmaksut

Asiakas maksaa itse vuokran sekä muut asumiseen liittyvät menot sekä ateriat. Palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat maksuttomia.

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakassetelillä. Palveluntuottajina voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakassetelipalveluntuottaja.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.6 Kehitysvammaisten palveluasuminen

Palvelukuvaus

Autetulla asumisella tarkoitetaan asiakkaalle tarjottavaa ympärivuorokautista hoitoa, ohjausta ja huolenpitoa ryhmäkodeissa, joissa asiakkaan oma koti ja yhteiset oleskelutilat mahdollistavat yhteisöllisen toiminnan muiden asukkaiden kanssa.

Ohjattu asuminen on tarkoitettu niille asiakkaille, jotka tarvitsevat arjen toiminnoissaan ohjausta ja tukea, mutta ohjauksen tarve ei ole ympärivuorokautista. Ohjatun asumisen palvelu on tarkoitettu asiakkaille, jotka ovat melko omatoimisia jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa, mutta tarvitsevat ohjaajan tukea, neuvoja ja apua päivittäin. Ohjatussa asumisessa asukkaat voivat ohjaajan tuella harjoitella itsenäisen elämän taitoja ja muuttaa edellytysten täytyessä vähemmän tuettuun asumismuotoon.

Asiakkaan palvelukokonaisuuteen voi kuulua päiväaikaisena toimintana joko työ- tai päivätoiminta asumispalvelun ulkopuolella tai olla sisällytettynä asumispalveluun. Asiakas osallistuu asumispalveluidensa suunnitteluun ja asumisessa huomioidaan yksilölliset valinnat.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Kehitysvammaisten asumispalvelua tarjotaan maakuntavaltuuston vahvistamien palveluiden myöntämiskriteereiden mukaisesti. Asiakkaan palvelutarve määrittää palveluntuottajan ja sijainnin. Asumispalveluja pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaiden arkiympäristöjä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä.

Palvelutarpeen arvioinnin ja myöntämisen tekee liikelaitoksen viranhaltija, palvelun laajuus ja avun sekä tuen tarpeet määritellään yhdessä asiakkaan ja läheisten kanssa.

Asiakasmaksut

Asiakas maksaa itse vuokran sekä muut asumiseen liittyvät menot sekä ateriat. Mikäli asiakas osallistuu ruoan valmistamiseen itse, hän maksaa vain tarvikkeiden hinnan, mutta ei valmistusta. Erityishuoltona voidaan periä ylläpitomaksua asiakkaan käyttämistä palveluista sekä tarvikkeista. Henkilökunnan antama tuki ja hoiva on maksutonta.

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakassetelillä. Palveluntuottajina voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakassetelipalveluntuottaja.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.7 Kehitysvammaisten laitoshoido

Palvelukuvaus

Pitkäaikaista laitoshoidoa sekä arviointi- ja kuntoutusjaksoja järjestetään tilanteissa, joissa asiakkaan vaikeahoitoisuuden tai erittäin haastavan käyttäytymisen vuoksi hänen tarvitsemiaan palveluja ei voida toteuttaa avohuollon palveluina. Laitoshoidon sisältäytyä hoidon lisäksi ravinto, lääkkeet sekä sosiaalista hyvinvointia edistävät palvelut asiakkaan tarpeista ja lähtökohdista käsin. Moniammatillinen työryhmä tekee työtä asiakkaan omassa elinympäristössä.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Kehitysvammaisten laitoshoidoa tarjotaan maakuntavaltuuston vahvistamien palveluiden myöntämiskriteereiden mukaisesti. Laitoshoidoa pyritään järjestämään mahdolli-

simman lähellä asiakkaiden arkiympäristöjä, mutta niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta palvelut voivat sijaita myös etäämmällä

Palvelutarpeen arvioinnin ja myöntämisen tekee liikelaitoksen viranhaltija, palvelun laajuus ja avun sekä tuen tarpeet määritellään yhdessä asiakkaan ja läheisten kanssa.

Asiakasmaksut

Asiakas maksaa saamastaan laitoshoidosta asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisesti.

Palveluiden tuottaminen

Kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisen laitoshoidon tuottaja on maakunnan liikelaitos.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

4.9 Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut

Lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutujan fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä parantavia toimenpiteitä, jotka on käynnistetty lääketieteellisten tutkimusten pohjalta. Lääkinnällisen kuntoutuksen tavoitteena on ylläpitää tai parantaa toimintakykyä tai sen ylläpitämistä, minkä vuoksi voidaan puhua myös toimintakyky-kuntoutuksesta.

Lääkinnällisellä kuntoutuksella on laajalti yhdyspintoja sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen. Keskeistä on tarve ymmärtää ja arvioida asiakkaan/potilaan toimintakykyä kokonaisuutena kaikki toimintakykyyn vaikuttavat osa-alueet huomioiden. Yhteistyö eri toimijoiden kesken on erittäin tärkeää ja lisäarvoa tuottavaa. Sote - integraatio antaa mahdollisuuden selkiyttää kuntoutuksen työnjakoa ja kehittää yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Kuntoutus- termiä käytetään edelleen lainsäädännössä ja eri terapioiden puhuttaessa. Asiantuntijoiden keskuudessa sitä on alettu pitää passivoivana ja sen ohjaavan asiakasta/ potilasta /ammattilaista käsittämään kuntoutus erillisinä tuotettuina toimenpiteinä. Kuntoutuminen ilmaisuna on potilas/asiakaslähtöisempi: asiakas/ potilas on keskeinen aktiivinen toimija, joka osallistuu kuntoutumisen tavoitteiden asettamiseen ja oman kuntoutumisensa suunnitteluun yhdessä ammattilaisten kanssa.

Kuntoutusarvio tarkoittaa kokonaisvaltaista toimintakyvyn arviointia, jonka avulla määritellään kuntoutumisen tavoitteet ja keinot. Kuntoutujien toimintakyvyn pitkäjänteinen seuranta puolestaan auttaa ammattilaisia kehittämään vaikuttavia kuntoutumisen toimintamalleja. Seurantaan tarvitaan yhteisiä, vaikuttavia, maakunnallisia toimintakyky-mittareita.

Kuntoutussuunnitelma on osa asiakkaan asiakassuunnitelmaa. Se laaditaan moniammatillisesti yhdessä potilaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. Kuntoutussuunnitelmassa määritellään kuntoutumisen tavoitteet keinot ja seuranta. Moniammatillisen kuntoutustarpeen arvioinnin perusteella määritellään, mitä terapioiden, apuvälineitä tai muita toimenpiteitä tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hoito- ja kuntoutuspäätöksissä lääkäri käyttää viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa (esim. terapioiden ja apuvälineiden myöntöpäätökset). Mikäli asiakkaan/ potilaan kuntoutus ei kuulu Kelan tai vakuutusyhtiöiden vastuulle, se toteutetaan maakunnan järjestämänä.

Lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvät kuntoutusneuvonta- ja ohjaus, potilaan toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi, kuntoutustutkimus, toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat, apuvälinepalvelut, sopeutumisvalmennus ja kaikista edellä tarkoitetuista tarpeellisista toimista koostuvat kuntoutusjaksot laitos- ja avohoidossa. Maakunta vastaa kuntoutuksen suunnittelusta niin, että kuntoutus muodostaa yhdessä tarvittavan hoidon kanssa yhtenäisen kokonaisuuden. Lääkinnällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö määritellään kirjallisessa, yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. Maakunta vastaa kuntoutuspalvelun ohjauksesta ja seurannasta sekä nimeää potilaalle kuntoutuksen yhdyshenkilön.

Julkisen terveydenhuollon lääkinällistä kuntoutusta koskevat päätökset ovat hoitopäätöksiä, joihin ei voi hakea muutosta valittamalla. Hoitopäätökseen tyytymätön voi tehdä muistutuksen hoitoyksikölle tai kantelun valvovalle viranomaiselle. Hoitoon pääsyä turvaava lainsäädäntö koskee myös lääkinällistä kuntoutusta. Maakunnalla ei ole velvollisuutta järjestää lääkinällistä kuntoutusta, jos sen järjestäminen on Kelan tehtävä.

5.8.8 Kuntoutustarpeen arvio ja ohjaus

Palvelukuvaus

Kuntoutustarpeen arvioinnilla tarkoitetaan kuntoutujan toimintakyvyn kartoitusta. Sen perusteella määritellään yhdessä kuntoutujan kanssa kuntoutumiselle yksilölliset tavoitteet ja keinot/ terapiat, joiden avulla nämä tavoitteet saavutetaan. Kuntoutustarpeen arviointi kuuluu olennaisena osana potilaan hoitosuunnitelmaan ja se tehdään potilaan hoidosta vastaavassa yksikössä (Sote-keskus suppeat arviot, liikelaitos laaja-alaiset moniammatilliset arviot). Kuntoutujan sairaus/vamma ja osin ikäkin voi määrittää, mikä taho arvioinnin tekee. Esimerkiksi vaikeasti vammaisilla tai pitkäaikaissairaila lapsilla arviointi tehdään pääsääntöisesti lastenlääkärin tai lastenneurologin vastaanoton yhteydessä. Lievemmissä lasten toimintakyvyn ongelmassa kuntoutustarpeen arviointi voi tapahtua Sote-keskuksessa.

Suppea moniammatillinen arviointi sisältää lääkärin, hoitajan, fysioterapeutin ja / tai toimintaterapeutin arvion, johon voi liittyä myös sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän konsultaatio. Laajemmassa moniammatillisessa arvioinnissa tarvitaan useampia kuntoutuksen ammattilaisia (edellisten lisäksi esim. puheterapeutti, neuropsykologi, seksuaaliterapeutti, ravitsemusterapeutti) ja yhteinen kuntoutusneuvottelu potilaan/ läheisen ja tiimin kanssa hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseksi.

Kuntoutustarpeen arviointi ja kuntoutussuunnitelma tehdään potilaan toimintakykyyn, kuntoutuksen vaikuttavuusnäyttöön ja valtakunnallisiin Käypä hoito-suosituksiin sekä tarvittaessa yksilölliseen harkintaan perustuen. Kuntoutussuunnitelmaa ohjaavat myös alueelliset ja valtakunnalliset terapioiden ja apuvälineiden myöntö-/ saatavuusperusteet. Kuntoutustarve ja -toimenpiteet kuvataan kirjallisessa kuntoutussuunnitelmassa, joka on osa asiakkaan asiakassuunnitelmaa.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Toimintakyvyn /kuntoutustarpeen arviointeja tehdään tarvittaessa kaikkiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutapahtumiin (= tutkimus ja hoito) liittyen asiakkaiden arkiympäristöissä ja vastaanottoluontoisesti Sote-keskuksissa ja Sairaala Novassa.

Kuntoutusohjaus kytkeytyy terveydenhuollossa erikoisalojen toimintaan ja kohdentuu vaikeimmille, kuntoutusta tarvitseville potilasryhmille ja sitä annetaan asiakkaan/potilaan arkiympäristössä ja vastaanottoluontoisesti Sote-keskuksissa ja Sairaala Novassa.

Vaativat, moniammatilliset kuntoutustutkimukset tehdään Sote-keskuksissa. Jos arvioinnin perusteella tarvitaan laaja kuntoutustutkimusjakso, tehdään se liikelaitoksen kuntoutustutkimuspoliklinikalla yhdessä moniammatillisen tiimin kanssa.

Asiakasmaksut

Palveluista peritään asiakasmaksulain mukaisesti asiakasmaksut. Kuntoutustutkimus ja kuntoutustarpeen arvio on potilaalle maksuton. Erillisistä lausunnoista esimerkiksi Kelalle/Vakuutusyhtiöille peritään erillinen maksu.

Palveluiden tuottaminen

Sote-keskus tuottaa suppeat toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnit. Palveluiden myöntäminen perustuu maakunnallisiin terapioiden ja apuvälineiden myöntökriteereihin. Asiakkaalla/potilaalla on oikeus saada Sote-keskukselta kuntoutuksen asiakasasetelin. Mikäli kuntoutusta haetaan Kelalta tai vakuutusyhtiöltä laatii Sote-keskuksen lääkäri tarvittavat lausunnot.

Laaja-alaiset ja moniammatilliset työkyvyn ja/tai kuntoutustarpeen arvioinnit (esim selkäydinvammaapotilaat, vaikeat aivovammat ja aivoverenkiertohäiriöpotilaat kunnes vamman/ sairauden tilanne on vakiintunut) tuotetaan liikelaitoksen toimesta

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.9 Koti/avokuntoutus lapsille ja nuorille

Palvelukuvaus

Asiakkaan/ potilaan hoidosta vastaavan tahon tekemän kuntoutustarvearvion ja kuntoutussuunnitelman perusteella myönnetään avoterapiat, jotka voivat tapahtua joko kotikäynteinä tai yksilö- tai ryhmäterapiakäynteinä terapeutin vastaanotolla tai hoitolaitoksessa. Terapioiden myöntäminen perustuu vaikuttaviin, näyttöön perustuviin ja valtakunnallisten Käypä hoito- suositusten mukaisiin käytäntöihin sekä yhteisiin maakunnallisiin hoitosuosituksiin ja terapioiden myöntöperusteisiin. Kuntouttava terapeutti arvioi kuntoutusjakson lopussa kuntoutumisen tavoitteiden toteutumisen (GAS- menetelmä) ja antaa hoitavalle taholle loppulausunnon.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Avo- tai kotikuntoutus toteutetaan kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Tavanomaiset yksilö- tai ryhmäterapiat (esim. fysioterapia, toimintaterapia) toteutetaan asiakkaiden/potilaiden arkiympäristöissä niin, että ne ovat valtaosalle saavutettavissa noin puolen tunnin matkan ja vaativimmat terapiat (esim. puheterapia, neuropsykologinen kuntoutus) noin tunnin matkan päässä asiakkaiden/potilaiden kotoa.

Asiakasmaksut

Palveluista peritään asiakasmaksulain mukaisesti asiakasmaksut. Erillisistä lausunnoista esimerkiksi Kelalle/Vakuutusyhtiöille peritään erillinen maksu.

Palveluiden tuottaminen

Maakunnan järjestämisvastuulla olevat avo- ja kotikuntoutuspalveluita tuottavat sote-keskukset. Asiakkailta/potilailta on oikeus saada sote-keskukselta asiakasaseteleitä, jolla he voivat hankkia palvelut haluamaltaan maakunnan hyväksymältä asiakasaseteli-

tuottajalta. Kelan/ vakuutusyhtiöiden kuntoutuspäätöksellä annettavat palvelut tuottaa Kelan hyväksymät palveluntuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.10 Koti/avokuntoutus työikäisille

Palvelukuvaus

Asiakkaan/ potilaan hoidosta vastaavan tahon tekemän kuntoutustarvearvion ja kuntoutussuunnitelman perusteella myönnettävät avoterapiat, jotka voivat tapahtua ryhmä- tai yksilökuntoutuksena kotikäynteinä tai käynteinä terapeutin vastaanotolla tai hoitolaitoksessa. Terapioiden myöntö perustuu vaikuttaviin, näyttöön perustuviin ja valtakunnallisten Käypä hoito- suositusten mukaisiin hoito- ja kuntoutuskäytäntöihin sekä yhteisiin maakunnallisiin hoito-suosituksiin ja terapioiden myöntöperusteisiin. Kuntouttava terapeutti arvioi kuntoutusjakson lopussa kuntoutumisen tavoitteiden toteutumisen (GAS- menetelmä) ja antaa hoitavalle taholle loppulausunnon

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Avo- tai kotikuntoutus toteutetaan kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Tavanomaiset terapiat (esim. fysioterapia, toimintaterapia) järjestetään asiakkaiden/potilaiden arkiympäristöissä ja vastaanottoluonteisesti sote-keskuksissa niin, että ne ovat valtaosalle enintään noin puolen tunnin ajomatkan päässä ja vaativampia terapiota (esim. puheterapia, neuropsykologinen kuntoutus) noin tunnin päässä asiakkaan/potilaan kotoa.

Asiakasmaksut

Palveluista peritään asiakasmaksulain mukaisesti asiakasmaksut. Erillisistä lausunnoista esimerkiksi Kelalle/Vakuutusyhtiöille peritään erillinen maksu.

Palveluiden tuottaminen

Maakunnan järjestämävastuulla olevat avo- ja kotikuntoutuspalveluita tuottavat sote-keskukset. Asiakkailla/potilailla on oikeus saada sote-keskukselta asiakasseteleitä, jolla he voivat hankkia palvelut haluamaltaan maakunnan hyväksymältä asiakassetelituottajalta. Kelan/ vakuutusyhtiöiden kuntoutuspäätöksellä annettavat palvelut tuottaa Kelan hyväksymät palveluntuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.11 Kotikuntoutus ikäihmisille

Palvelukuvaus

Kotikuntoutus on ikääntyvän asiakkaan kotiympäristössä tapahtuvaa moniammatillista kuntoutusta. Sitä on pääsääntöisesti suunnattu kotihoidon uusille tai olemassa oleville asiakkaille. Kuntoutusjakson kesto voi vaihdella (4 - 6 viikkoa) ja sitä toteuttavat toimintaterapeutti ja/tai fysioterapeutti yhdessä kotihoidon ammattilaisten kanssa. Tavoitteena on kuntoutujan omatoimisuuden parantaminen ja aktivointi. Kotikuntoutusjakson alkaessa tehdään alkuarviointi ja asetetaan kuntoutumisen tavoitteet, joiden toteutumista jaksona aikana seurataan.

Kotikuntoutuksen tavoitteena on tukea ikääntyvän toimintakykyä ja kotona selviytymistä. Mahdollisuus moniammatilliseen kotikuntoutukseen nopeuttaa myös kotiutumista

sairaalahoitosta sekä tehostaa ikääntyvän kuntoutumista akuuttien sairauksien ja vammojen jälkeen.

Mikäli ikääntyvällä on oikeus vakuutusyhtiön korvaamaan avo- tai kotikuntoutukseen haetaan sitä erillisellä lausunnolla korvausvastuussa olevalta taholta.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Moniammatillinen kotikuntoutus toteutetaan kotiin vietävinä lähipalveluina maakunnan alueella. Palveluiden sisällöt ja saatavuus voivat vaihdella alueittain asiakasmäärien ja välimatkojen perusteella

Asiakasmaksut

Palvelusta peritään asiakasmaksulain mukainen asiakaspalvelumaksu. Erillisistä lausunnoista esimerkiksi Kelalle/Vakuutusyhtiöille peritään erillinen maksu.

Palveluiden tuottaminen

Moniammatillinen kotikuntoutus ja kotihoito toteutetaan asiakassetelillä. Palveluntuottajina voivat olla maakunnan Sote- tuotantoyhtiö ja muuta maakunnan hyväksymät asiakassetelituottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.12 Apuvälinepalvelut ja asunnonmuutostyöt vammaispalvelulainsäädännön mukaisesti

Palvelukuvaus

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluita tarjotaan henkilöille, joiden toimintakyky on rajoittunut vamman, sairauden, ikääntymisen tai kehitysviivästymän vuoksi. Apuvälineiden avulla pyritään tukemaan, ylläpitämään tai parantamaan näiden henkilöiden toimintakykyä taikka ehkäisemään toimintakyvyn heikentymistä sekä tukemaan itsenäisyyttä, jotta osallistuminen eri elämän alueille helpottuisi ja hyvinvointi lisääntyisi.

Asiakkaan/ potilaan tarvitsemat apuvälineet voivat olla henkilökohtaisia (esim. erilaiset ortoosit, proteesit, lastat) tai kierrätettäviä (esim. hengityksen apuvälineet, liikkumisen apuvälineet, kommunikaatioapuvälineet). Usein apuvälineen hankinnassa tarvitaan yksilöllistä arviointia.

Apuvälineiden myöntämisen edellytyksenä on sellainen lääketieteellisin perustein todettu sairaus, vamma tai kehitysviivästymä, joka heikentää potilaan toimintakykyä ja vaikeuttaa hänen itsenäistä selviytymistään. Lääkinnällinen kuntoutus muodostaa yhdessä tarpeenmukaisen hoidon kanssa toiminnallisen kokonaisuuden. Apuvälineiden myöntämis-/ lainausperusteet eri tilanteissa on kuvattu tarkemmin maakunnallisessa apuvälineiden myöntöperusteissa.

Apuväline lainataan potilaalle, yksilöllisen tarpeen perusteella kun apuvälineiden luovutusperusteet täyttyvät. Joissakin tilanteissa voidaan apuväline lainata, vaikka apuvälineiden luovutusperusteet eivät täyty, mutta yksilöllisen tarpeen mukainen peruste apuvälineen käytölle ja sen välttämättömyydelle on todettu.

Asunnonmuutostöillä mahdollistetaan vaikeavammaisen henkilön asuminen omassa kodissaan mahdollisimman itsenäisesti. Välttämättömien asunnon muutostöiden arvioimisessa käytetään sosiaalityön lisäksi rakennusalan asiantuntemusta sekä julkisen sektorin fysio- tai toimintaterapeutteja, joiden tehtävänä on arvioida muutostöiden tarvetta asiakkaan toimintakyky huomioiden. Maakunta korvaa välttämättömät ja kohtuul-

liset muutostyöt. Muutostöitä tehtäessä osapuolina ovat asiakas ja urakoitsija jotka tekevät urakkasopimuksen. Urakoitsija voi olla esimerkiksi taloyhtiön käyttämä huoltoyhtiö, kilpailutettu rakennusurakoitsija tai esimerkiksi kunnan tekninen palvelu. Peruskorjaaminen ei kuulu vammaispalvelulain perusteella korvattaviin kustannuksiin.

Varsinaisten asunnon muutostöiden lisäksi tähän sisältyvät asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkiminen asiakkaalle kohtuullisiin kustannuksiin. Vammaiselle henkilölle voidaan korvata kokonaan tai osittain muiden kuin lääkinällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien välineiden, koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvat kustannukset, silloin kun hän tarvitsee niitä liikkumiseen, viestintään, päivittäisiin toimintoihin kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Välineet ovat niin sanottuja tavallisia käyttövälineitä, mutta vammaiselle henkilölle välttämättömiä apuvälineitä päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseksi. Korvattavia välineitä voivat olla esimerkiksi auto ja autoilun apuvälineet tai kodinkoneet ja vapaa-ajan välineet yksilöllisesti arvioiduissa tilanteissa. Maakunta korvaa vakiomalliseen välineeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt. Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Apuvälinepalveluihin ja asunnonmuutostöihin liittyvät palvelut tarjotaan kotona ja asiakkaiden arkiympäristöissä sekä vastaanottoluontoisesti sote-keskuksissa.

Apuvälineiden jakelu tapahtuu pääosin sote-keskuksissa. Kooltaan suuret ja painavat apuvälineet (esim. kotihoitosänky, sähköpyörätuoli) toimitetaan asiakkaalle kotiin.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksuasetuksen mukaisesti

Palveluiden tuottaminen

Sote-keskus tuottaa muut kuin henkilökohtaiset apuvälineet. Henkilökohtaiset apuvälineet tuottaa liikelaitos.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.13 Kuntoutus osastoilla

Palvelukuvaus

Toimintakyvyn kuntoutumiseen tähtäävät toimet ovat sairaalahoidon aikana vahvasti mukana muun hoidon rinnalla. Kaikessa osastohoidossa toteutetaan toimintakykyä tukevaa hoitotyötä, johon liittyy potilaan mahdollisimman nopea mobilisointi ja aktivointi. Kuntoutus on moniammatillista ja kuntoutuksen ja hoitotyön ammattilaiset toimivat tiiviissä yhteistyössä. Lasten sairaalahoidon vaatava kuntoutus toteutetaan lastenosastolla.

Lähisairaalan akuuttiosastoille potilaat tulevat hoitoon Sote - yhtiön vastaanottojen kautta ja liikelaitoksen sairaalasta/ muista sairaaloista akuutin sairauden jälkeen. Akuuttiosasto hoitaa myös ikääntyviä, joilla on sairaalahoidon tarve akuutin sairauden (esim. infektiot) vuoksi, muttei tarvita erityistason hoitoon. Akuuttien ja erityisesti ikääntyneiden potilaiden hoidossa tärkeintä on mahdollisimman nopea mobilisointi ja toimintakyvyn kuntoutumista tukeva hoitotyö. Akuutihoidossa tarjotaan myös fysioterapeutin tai toimintaterapeutin tekemiä toimintakyvyn ja apuväline- sekä kuntoutustarpeen ar-

viointeja ennen kotiutumista. Akuutilla osastolla on mahdollisuus terveydenhuollon sosiaalityöntekijän konsultointiin ja tarvittaessa puheterapeutin konsultaatioon.

Lähisairaalan kuntoutusosastoilla hoidetaan erityistason sairaalasta jatkohoitoon siirtyneitä potilaita, joilla on laaja-alaisempi kuntoutustarve (esim vammat, ortopediset leikkaukset, lievemmät aivoverenkiertohäiriöt) sekä erityisesti ikääntyneitä potilaita, joilla on avohoidossa todettu tehostetun kuntoutuksen ja toimintakyvyn arvioinnin tarve. Kuntoutusosastolla on mahdollisuus vähintään päivittäiseen fysioterapiaan sekä toimintaterapeutin arviointiin ja tarvittaessa myös kuntoutukseen. Lisäksi kuntoutusosastolla on mahdollisuus puheterapeutin konsultaatioon, apuvälinetarpeen arviointiin ja terveydenhuollon sosiaalityöntekijän konsultointiin. Koituminen järjestetään tarvittaessa yhteistyössä kotihoidon ja moniammatillisen kotikuntoutuksen tiimin kanssa.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Maakunnan asukkaille tarjotaan yhtäläinen mahdollisuus saada tarvitsemansa välitön, akuutin vaiheen moniammatillinen kuntoutus vakavien sairauksiin ja vammojen kohdassa. Aina potilaan voimien salliessa pyritään akuutin sairaalavaiheen jälkeinen kuntoutus toteuttamaan kotona joko moniammatillisen kotikuntoutuksen tai muun avokuntoutuksen tuella.

Potilaan sairaus ja sen vaikeusaste määrittää missä kuntoutumiseen tarvittava sairaalakuntoutusjakso toteutetaan; vaativan kuntoutuksen osastolla, keskitetyssä kuntoutusyksikössä vai lähisairaalan kuntoutusosastolla. Vaativan kuntoutuksen ja keskitetyn kuntoutuksen palvelut tuotetaan Sairaala Novassa tai sen läheisyydessä, koska niiden yhteydessä tarvitaan myös päivystyksellisiä palveluita ja erikoislääkärien konsultaatioita. Lähikuntoutusosastohoitoa järjestetään lähellä asiakkaiden/potilain arkiympäristöjä niin, että ne ovat valtaosalla enimmillään noin tunnin ajomatkan päässä.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksuasetuksen mukaisesti.

Palveluiden tuottaminen

Osastohoito- ja kuntoutus tuotetaan liikelaitoksen toimintana.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.14 Vaativan kuntoutuksen osastot (intensiivijaksot)

Aivoverenkiertohäiriö- ja lonkkamurtuma kuntoutus (Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (asetusluonnos lausunkierroksella 6/2017) - "vaativa kuntoutus ja aivoverenkiertohäiriöiden alkuvaiheen kuntoutus")

Tekonivelleikkauksia tekevässä yksikössä tulee olla moniammatillista osaamista ja standardoidut prosessit. Esimerkiksi lonkkamurtumien hoidossa leikkaus muodostaa vain pienen osan kokonaihoidosta ja kuntoutuksesta. Vaikuttavuusnäyttöihin perustuen lonkkamurtuma-potilaiden kuntoutus kootaan geriatrisiin kuntoutusyksiköihin "lonkkaliikumäki" -mallin mukaisesti. Lonkkamurtuma-kuntoutus sijoittuu 12:sta laajan päivystyksen sairaalaan, operatiivisen yksikön tai vastaavan lonkkamurtumia leikkaavan yksikön läheisyyteen niin, että potilassiirto kuntoutusyksikköön voidaan tehdä viiveettä ja turvallisesti 1. – 2. postoperatiivisena päivänä. Kuntoutusyksikössä tulee olla 24/7

päivystysvalmius ja mahdollisuus konsultoida ortopedia ja muita erikois-aloja. Näin toimien on mahdollista säästää vuosittain valtakunnallisesti noin 22 miljoonaa euroa.

Aivoinfarktipotilaiden hoidon kokoaminen akuuttihoidossa ja akuuttikuntoutuksessa voi tuoda mittavat hyödyt ja säästöt. Hoitoon tulee päästä viivytyksettä, jotta hoito voidaan aloittaa välittömästi ja akuuttikuntoutus pitää käynnistää viivytyksettä, jotta toimintakyky voidaan palauttaa ja välttyä turhilta laitoshoidon ja sosiaalitoimen kustannuksilta. AVH- potilaiden päivystyksellinen hoito sijoitetaan 24/7 kaikkiin laajan päivystyksen sairaaloihin ja, mikäli hoitoviive muodostuu liian pitkäksi, sellaisiin vastaaviin sairaaloihin, joissa on käytettävissä 24/7 pään tietokonekuvaus - ja verisuonikuvausmahdollisuus ja vähintään etäyhteys neurologiin. Ne potilaat, jotka aivoinfarktiyksikössä arvioidaan hyötyvän kuntoutuksesta (lähes puolet) siirtyvät suoraan keskitettyyn alkuvaiheen neurokuntoutusyksikköön, jossa keskitytään neurologisen kuntoutuksen osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen ja jossa on hoitosuosituksen mukainen moniammatillinen toiminta ja henkilöstöresurssi.

Edellä mainitun asetusluonnoksen mukaan ”on viiden, yliopistollista sairaala ylläpitävän sairaanhoitopiirin huolehdittava tietyistä asetuksessa mainituista tehtävistä sekä niiden suunnittelusta ja yhteen sovittamisesta alueellisesti. Näihin tehtäviin kuuluvat mm aivoverenkiertohäiriöiden diagnostiikka, hoito ja alkuvaiheen kuntoutus sekä vaativa lääketieteellinen kuntoutus ja kuntoutustutkimus. Kyseiset yliopistolliset sairaanhoitopiirit esittävät kahdesti vuodessa sosiaali- ja terveysministeriölle selvityksen siitä, kuinka valtakunnallinen ja alueellinen kokonaisuuksien suunnittelu ja yhteen sovittaminen, tavoitellut taloudelliset vaikutukset sekä sitoutuminen yhtenäisiin hoidon perusteisiin ovat toteutuneet.

Palvelukuvaus

Sairaala Novan vaativan kuntoutuksen osasto (28 ss) tarjoaa akuutin sairauden jälkeistä, välitöntä moniammatillista kuntoutusta nuorille (yli 16v) ja aikuispotilaille.

Vaativan kuntoutuksen osastolle potilaat siirtyvät suoraan muilta erikoisaloilta heti kun tilanne perussairaudesta on vakiintunut. Kyseiset potilasryhmät tarvitsevat kuntoutuksen alkuvaiheessa usein päivystyksellisiä tutkimuksia ja konsultaatioita, minkä vuoksi toiminnan sijoittuminen Sairaala Novaan on perusteltu.

Osa kuntoutuspaikoista kohdennetaan vaativille ortopedisille ja muille vaikeasti vammautuneille potilaille (mm selkäydinvauriot, monivammat, vaikeat ortopediset leikkaukset). Osa kuntoutuspaikoista kohdentuu neurologisille potilaille, suurimpana ryhmänä aivoverenkiertohäiriöt (AVH).

Kuntoutusjaksojen kesto vaihtelee (7-30 vrk), minkä jälkeen osa kuntoutujista kotiutuu, osa saattaa tarvita vielä jatkokuntoutusta lähipalvelujen kuntoutusosastolla. Moniammatillinen kotikuntoutus ja kotihoito ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita ja hoitopolut sairaalakuntoutuksesta tarvittaessa moniammatillisen kotikuntoutuksen tukemana ”kotoa kotiin” pyritään järjestämään sujuviksi.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Maakunnan asukkaille tarjotaan yhtäläinen mahdollisuus saada tarvitsemansa välitön, akuutin vaiheen moniammatillinen kuntoutus vakavien sairauksiin ja vammojen kohdassa. Sairaus/vamma ja sen vaikeusaste määrittää tarvitaanko kuntoutumiseen vaativan kuntoutusosaston, keskitetyn kuntoutuksen vai lähisairaalan kuntoutus-jaksoa. Aina potilaan voinnin salliessa sairaalavaiheen jälkeinen kuntoutus pyritään toteuttamaan mahdollisimman pian kotona joko moniammatillisen kotikuntoutuksen tai avokuntoutuksen tuella.

Vaativan kuntoutuksen ja keskitetyn kuntoutuksen palvelut tulevat sijoittumaan Sairaala Novaan tai sen läheisyyteen, koska niiden yhteydessä tarvitaan myös päivystyksellisiä palveluita ja erikoisalojen konsultaatioita.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksuasetuksen mukaisesti.

Palveluiden tuottaminen

Akuutin vaiheen sairaalakuntoutus toteutetaan liikelaitoksen toimintana vaativan kuntoutuksen osastolla, keskitetyn kuntoutuksen yksikössä tai lähipalvelujen kuntoutusosastolla.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.15 Geriatrinen ja lonkkamurtumapotilaiden kuntoutus

Geriatrinen kuntoutus määritellään ikääntyneeseen väestöön, usein yli 75 vuotiaisiin, kohdistuvaksi toiminnaksi, jolla pyritään parantamaan tai ylläpitämään sairauksien tai vammojen heikentämää fyysistä tai psyykkistä toimintakykyä tai ehkäisemään iän haurastuttaman henkilön terveydentilan heikkenemistä. Geriatriseen kuntoutukseen on ryhdyttävä viimeistään silloin, kun itsenäinen selviytyminen on vaarantumassa.

Geriatrinen kuntoutus voidaan jakaa kahteen pääryhmään:

Ennaltaehkäisevä kuntoutus, joka kohdistuu korkean sairastumisen /vammutumisen riskin omaaviin henkilöihin. Tähän kuuluu esimerkiksi vanhusten kaatumisten ehkäisy, jolloin kuntoutuksena voidaan pitää esimerkiksi ravitsemus- ja elämäntapaohjausta, tapaturmavaaroista valistusta ja liikunnallisia ryhmiä. Sosiaalista aktiivisuutta ylläpitävää toimintaa, esimerkiksi päiväkeskustoimintaa voidaan laajasti ottaen pitää myös ennaltaehkäisevänä kuntoutuksena.

Lääkinnällinen kuntoutus, johon kuuluu sekä akuuttien että kroonisten sairauksien hoitoon liittyvä kuntoutus että sairauksien vaatima ylläpitävä kuntoutus. Vanhuseväestössä yleisiä kuntoutustoimia vaativia sairauksia ovat lonkka- ja nikamamurtumat, lanneselän spinaalistennoosi, kaularangan, polvien ja lonkkien kulumat, nivelreuma, aivoverenkiertohäiriöt jälkitiloineen, Parkinsonin tauti, Alzheimerin tauti, masennus, psykoosit ja aistivajavuudet. Myös gerastenia eli vanhuuden haurausraihnausoireyhtyä on näihin luettava tila.

Palvelujen saatavuus

Geriatrian erityispalvelut järjestetään Sairaala Novassa ja Geriatrisessa keskuksessa (muistisairauksien diagnostiikka, vaativimmat konsultaatiot, vaativa lonkkamurtumakuntoutus ja muut ortopediset vaativat kuntoutukset)

Muistisairauksien seuranta, muistikoordinaattorin-, muistihoitajan ja geriatrin vastaanotto järjestetään asiakkaiden/potilainen arkiymäristöissä ja vastaanottoluonteisesti soite-keskuksissa.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksuasetuksen mukaisesti

Palveluiden tuottaminen

Liikelaitoksen toimintana

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.8.16 Veteraanikuntoutus

Palvelukuvaus

Suomen sotien 1939–1945 sotainvalideilla sekä rintamatehtävissä olleilla miehillä ja naisilla on oikeus saada valtion varoin eräitä erityispalveluja ja etuuksia. Näitä ovat rintamaveteraanien kuntoutus, hammashuolto, sotainvalidien kuntoutus ja palvelut, rintamamiehille annetut etuudet.

Rintamaveteraanikuntoutuksen tavoitteena on, että veteraanit saavat suunnitelmallista kuntoutusta vuosittain. Kuntoutusta on mahdollista saada laituskuntoutuksena tai päivä-, koti- ja muuna avokuntoutuksena. Vuosittainen laituskuntoutusjakso voi olla keskimäärin 10 päivää vuodessa. Avokuntoutuskäyntejä on mahdollista saada enintään 30 kertaa vuodessa. Sotainvalideilla on oikeus maksuttomaan kuntoutukseen, apuvälineisiin, avo- ja laitoshoidon palveluihin, omaishoidon tukeen. Sotainvalidille korvataan avopalvelut, jos työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia ja laitoshoidon, jos työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Jokaisella perusehdot täyttävällä on oikeus vähintään vuosittaiseen kuntoutukseen (sisältäen erilaisia kombinaatioita). Kuntoutus tarjotaan kotona tai kuntoutusyksiköissä.

Asiakasmaksut

Asiakkaalle maksuton

Palveluiden tuottaminen

Palvelut tuotetaan asiakassetelillä.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

Täydennetään myöhemmin

5.9 Sote-keskusten palvelut

Sote-keskusten palveluilla tuetaan ja kannustetaan kansalaisia huolehtimaan omasta ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä sekä arjen sujumisesta. Sote-keskuksissa annetaan yleistä ohjausta ja neuvontaa, ylläpidetään terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta, tuetaan arjen hallinnassa, selvitetään ja ratkotaan sosiaalisia ongelmia sekä tutkitaan ja hoidetaan sairauksia.

Sote-keskukset ovat kokonaisvaltaisia ja sujuvasti saavutettavia kansalaisten palvelukeskuksia. Sote-keskuksiin kootaan asiakkaan sosiaali- ja terveysterveystarpeisiin liittyvät ohjaus- ja neuvontapalvelut, hoito-, palvelu- ja kuntoutustarpeen arviointi sekä niihin liittyvät tutkimukset, palvelut ja hoidot. Tavoitteena on, että kansalaisilla on mahdollisuus saada sote-keskuksesta halutessaan kaikki sellaiset sosiaali- ja terveydenhuollon vastaanottoluonteiset palvelut, jotka eivät edellytä sairaalaympäristössä tehtäviä tutkimuksia tai hoitoja.

Sote-keskuksissa kansalaisille järjestetään sosiaali- ja terveydenhuollon vastaanottoluonteisten palvelujen ohella myös muita maakunnan järjestämiä vastaanottoluonteisia

palveluja. Maakunnan järjestämien palvelujen lisäksi sote-keskuksissa kansalaisille tarjotaan kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden tarjoamia kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä palveluja ja toimintoja.

5.9.1 Sote-keskuksen vastaanottopalvelut

Palvelukuvaus

Sote-keskuksessa tarjottavat vastaanottopalvelut sisältävät sote-keskuksen asiakkaille annettavan sosiaali- ja terveydenhuollon neuvonnan ja ohjauksen, terveysneuvonnan ja terveystarkastukset ml. seulonnat, neuvolapalvelut, lääkärin, hoitajan sekä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden suorittaman asiakkaiden oireiden, toimintakyvyn ja sairauksien tutkimuksen, toteamisen ja hoidon sekä päihdetyön ohjauksen ja psykososiaalisen tuen.

Vastaanottopalveluihin sisältyvät myös kuntoutusneuvonta ja -ohjaus, toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi, toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet sekä apuvälineet lukuun ottamatta yksilöllisesti sovitettavia apuvälineitä.

Sote-keskus vastaa myös asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti enintään kolmen kuukauden ajan tarvitsemasta sosiaaliohjauksesta, kasvatus- ja perheneuvonnasta, kotipalvelusta ja kotihoidosta silloin, kun asiakkaan tarve palveluun ei ole jokapäiväistä

Sote-keskuksen yhteydessä tarjottavat asiakas- kuntoutus- ja palveluohjauksen, sosiaaliryhmiä ja erikoissairaanhoidon sekä muut palvelut on kuvattu tarkemmin tässä asiakirjassa ao. palveluiden yhteydessä.

Sote-keskus määrittelee ammattilaistensa työnjaon toimintaa ohjaavien lakien sekä suositusten mukaisesti.

Asiakasmaksut

Vastaanottopalveluista peritään asiakasmaksulain mukaiset asiakasmaksut

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Sote-keskusten palvelut ovat saatavilla kunta- ja asutuskeskuksissa niin, että ne ovat valtaosalle kansalaisista saavutettavissa tyypillisin asioinnissa käytettävien liikennevälinein enimmillään noin puolen tunnin matkan päässä kotoa

Sote-keskukset voivat perustaa pienempiin kunta- ja asutuskeskuksiin sivupisteitä tai viedä niihin liikkuvia palveluja. Sivupisteissä on saatavilla kansalaisten kannalta keskeisimmät palvelut (hoitajan ja lääkärin vastaanotto, laboratorion näytteenotto). Laajemmat palvelut voidaan tarjotaan pienempien kunta- ja asutuskeskusten asukkaille saman sote-keskustuottajan ylläpitämistä muista lähialueen sote-keskuksista.

Kansalaisille tarjotaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti akuuttiaikoja, kiireettömiä aikoja ja puheliaikoja sote-keskuksessa ja asiakkaiten arkiympäristöissä. Kansalaisia palvelulaan myös sähköisesti digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia monipuolisesti hyödyntäen.

Palveluiden sisältö sekä saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa

Palveluiden tuottaminen

Sote-keskuspalvelut voi tuottaa maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja maakunnan hyväksymät muut sote-keskustuottajat. Sote-keskusten on tarjottavat asiakkailleen asiakasaseteitä, joilla asiakkaat voivat halutessaan hakea sote-keskuksen suoranvalinnan palveluihin sisältyviä, hoitosuunnitelmaan sisältyviä erillisiä palvelukokonaisuuksia ja palveluja valitsemiltaan asiakassetelituottajilta. Asiakassetelituottajina voivat toimia maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja muut maakunnan hyväksymät asiakassetelituottajat.

Sote-keskusten yhteydessä tarjottavat muut maakunnan järjestämät palvelut tuottaa maakunnan liikelaitos ja kuntien järjestämät palvelut kunnat tai niiden valitsevat palveluntuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.9.2 Hoitotarvikejakelu

Hoitotarvikejakelulla tarkoitetaan terveydenhuoltolan mukaista sairauden hoitoon liittyvien, yksilöllisesti määriteltyn tarpeeseen ja terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamaan arviointiin ja seurantaan perustuvaa hoitotarvikkeiden jakelua. Hoitotarvikejakelu on osa potilaan kokonaihoitoa ja sisältää sairaanhoidollista ohjausta ja yksilöllistä neuvontaa sekä tarvittaessa kotikäynnin. Hoitotarvikejakelun yhteydessä opastetaan aina asiakkaan lisäksi tarvittaessa myös omaisia, läheisiä ja omaishoitajia.

Hoitotarvikkeita ovat esimerkiksi diabeetikon tarvitsemat verensokeriliuskat, virtsantutkimusliuskat, insuliiniruiskut, -kynät ja -neulat sekä verinäytteen ottamiseen tarvittavat lansetit, avannepotilaan hoitotarvikkeet, esimerkiksi erilaiset potilaalle soveltuvat pussit sekä tarpeenmukaiset oheishoitovälineet, vatsakalvodialyysipotilaan hoitotarvikkeet, kuten steriilit taitokset, katetrit, tyhjennuspussit, suojakorkit, teipit, hengityssuojaimet, sääri- ja makuuhaavan hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet, kuten sidetarvikkeet ja liuokset, sairauden takia heikentyneen virtsan ja ulostuksen pidätyskyvyn hoitotarvikkeet vaikeaan tai keskivaikeaan oireistoon, kuten vaipat, pussit, virtsankerääjät ja katetrit sekä eräiden muiden pitkäaikaisten sairauksien, kuten keuhkojen toiminnanvajauksen tai trakeostomian eli henkitorviavanteen yhteydessä tarvittavat hoitotarvikkeet, esimerkiksi maskit, lyhyet ja pitkät happiletkut, happiviikset, hengitettävien lääkkeiden sumutinlaitteiden ja imulaitteiden lisäosat sekä suodattimet, kanyylit ja katetrit ja vastaavat hoitotarvikkeet.

Asiakasmaksut

Sairauden hoitoon liittyvät hoitotarvikkeet ovat käyttäjilleen maksuttomia

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Hoitotarvikkeiden jakelupalvelut tarjotaan sote-keskuksissa niin, että ne ovat valtaosalle saavutettavissa enintään puolen tunnin päässä kotoa.

Palveluiden tuottaminen

Hoitotarvikkeiden jakeluun liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä tarvikkeiden käytännön jakelun tuottaa sote-keskus. Sote-keskuspalveluiden tuottajana voi olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö tai maakunnan hyväksymät muut sote-keskuspalveluntuottajat.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.10 Päivystyksen palvelut

Sote-keskukset ja yhteispäivystyksikkö muodostavat kansalaisten kannalta selkeän, sujuvan ja saumattoman päivystyspalvelukokonaisuuden niin, että kansalaiset saavat äkilliseen sairastumiseen, vammaan, pitkäaikaissairauden vaikeutumiseen, toimintakyvyn alenemiseen ja hoivan ja hoidon puutteeseen sekä muihin vakaviin terveydellisiin ja sosiaalisiin ongelmiinsa tarvitsemansa hoidon ja palvelun asuinpaikastaan riippumatta koko maakunnan alueella.

Palvelukuvaus

Päivystyksellistä hoidontarpeen arviointia tehdään sote-keskuksissa, yhteispäivystyksessä ja puhelimitse päivystyksen puhelinpalvelussa. Puhelinpalvelu tarjoaa päivystyksellisen hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä myös terveysneuvontaa ja ohjaa taroituksenmukaiseen hoitopaikkaan.

Sote-keskukset tarjoavat virka-aikaisia päivystävän lääkärin ja muiden terveydenhuollon ammattilaisten päivystysluontoisia vastaanottopalveluita.

Yhteispäivystyksessä hoidetaan päivystyksellisen sairaanhoidon tarpeessa olevia potilaita sekä sellaisia kiireellistä hoivaa, turvaa ja apua tarvitsevat henkilöt, joiden hoidon tai hoivan aloittamista ei voida sen kiireellisyyden vuoksi siirtää seuraavaan arkipäivään.

Päivystyksen yhteydessä toimii somaattisen tai psykiatrisen hoidon tarpeessa oleville päihtyneille potilaille selviämisyksikkö.

Päivystysyksikön yhteydessä toimii eri erikoisalojen yhteinen *päivystys- ja infektio-osasto*, jossa hoidetaan ensisijaisesti lyhyttä hoitoaika (< 2 vrk) edellyttäviä päivystyspotilaita.

Asiakasmaksut

Palveluista peritään asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Virka-aikainen (klo 8-16) sairaanhoidon perustason päivystys järjestetään sote-keskuksissa niin, että palvelut ovat valtaosalle saavutettavissa noin tunnin päässä kotoa.

Yhteispäivystys järjestetään sairaala Novan yhteydessä Jyväskylässä.

Selviämisaseman ja seurantaosaston palvelut järjestetään sairaala Novan yhteydessä Jyväskylässä.

Suun terveydenhuollon särkypäivystys järjestetään sairaala Novan yhteydessä Jyväskylässä klo 8-21 ja muuna aikana yliopistollisen sairaalan yhteydessä Kuopion.

Palveluiden tuottaminen

Sote-keskus tuottaa virka-aikaisen perustason sairaanhoidon päivystyksen. Sote-keskuspalveluiden tuottajana voivat olla maakunnan sote-tuotantoyhtiö ja maakunnan hyväksymät muut sote-keskuspalveluntuottajat.

Liikelaitos tuottaa ympärivuorokautisen erityistason sairaanhoidon päivystyksen, ympärivuorokautisen sosiaalihuollon päivystyksen, ilta-, yö- ja viikonloppuaikaisen sairaanhoidon yhteispäivystyksen sekä suun terveydenhuollon särkypäivystyksen.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.11 Ensihoidon palvelut

Palvelukuvaus

Ensihoidon palveluilla tarkoitetaan terveydenhuollon laitosten ulkopuolella olevien kiireellistä apua tarvitsevien potilaiden hoitoa ja kuljetusta tarkoituksenmukaisimpaan hoito-paikkaan.

Ensivasteyksikkö on hätäensiapuun kykenevä yksikkö ja sen tehtävänä on tavoittaa hätätilapotilas mahdollisimman nopeasti ja aloittaa välittömät ensihoitotoimet. Ensivasteyksikkö ei korvaa ambulanssia.

Perustason ensihoitoyksiköllä on valmius huolehtia potilaan peruselintoiminnoista tapahtumapaikalla ja kuljetuksen aikana.

Hoitotason ensihoitoyksiköllä on valmius aloittaa potilaan hoito tehostetun hoidon tasolla ja toteuttamaan kuljetus siten, etteivät potilaan elintoiminnot vaarannu.

Kiireettömät ambulanssilla tehtävät *siirtokuljetukset* eivät ole varsinaisesti ensihoidon tehtäviä, ellei potilaan tila edellytä aktiivista seurantaa tai hoitoa matkan aikana.

Maakunnan liikelaitos ei tuota kiireettömiä siirtokuljetuspalveluita, joten ne on kilpailutettava. Siirtokuljetuksia voidaan suorittaa myös yhden ensihoitajan yksiköillä.

Asiakasmaksut

Palveluista peritään asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu

Saatavuus ja saavutettavuus

Ensihoidon palvelut ovat kaikkien keskisuomalaisten saatavissa. Palveluiden saavutettavuus määritellään riskiluokkien mukaisesti. Riskiluokkien määrittelyn pohjana ovat toteutuneet ensihoidon- ja hätätilapotilastehtävät sekä asukasmäärä ja -tiheys. Ensihoidon tehtävät on jaettu kiireellisyysluokkiin ja kullekin luokalle on määritelty saavutettavuutta koskevat tavoiteajat (8-120 min) . Riskiluokat ja tavoitettavuusaikatavoitteet määritellään tarkemmin ensihoidon palvelutasopäätöksessä.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista

5.12 Hyvinvoinnin edistämisen tukipalvelut

Täydennetään myöhemmin.

5.13 Lääkehuoltopalvelut

Täydennetään myöhemmin.

5.14 Matkapalvelut

Täydennetään myöhemmin.